

Viajora!!

40

enllaç

Any 10
Volum V
Tardor del 1993

enllaç som una associació cultural amb més de 20 anys de vida i que ens plantegem els objectius següents:

1er)- Proposar i impulsar la relació entre col·lectius i sectors socials que malden per un canvi socio-cultural (de mentalitat, econòmic, polític,...) que faci avançar en l'alliberament de les persones i dels pobles, basada en l'intercanvi d'informació, el debat ideològic i l'ajut mutu en accions concretes.

2on)- Promoure i potenciar un procés educacional entre la gent culturalment activa, per tal d'adquirir una visió global de la realitat i dels canvis de volem dur a terme.

3er)- Potenciar i difondre la presència ideològica tant a nivell nacional com internacional que, a modus de catalitzador d'idees alienes i pròpies, en faci augmentar la velocitat de distribució.

Com podeu observar, **VIA FORA!** és un recurs essencial dins del nostre projecte. A més, disposem d'una casa construïda en camps de treball internacionals (**el Centre Permanent de Cultura Popular del Turó dels Pujols**, comarca de l'Alt Penedès) i que està configurat com a centre de documentació i de treball. Com a centre de documentació, consta d'una biblioteca especialitzada en cultura popular i dinamització cultural, i d'una hemeroteca amb revistes nacionals, estatals i internacionals, especialitzades en moviments alternatius. Com a centre de treball, organitzem i acollim trobades de gent culturalment activa que permetin la reflexió, la discussió, l'intercanvi d'experiències i l'elaboració de projectes d'acció, encaminades totes a dinamitzar el nostre entorn i a trobar camins d'alliberament personal i col·lectiu.

enllaç is a cultural association which has been existing for over 20 years. Our main objectives are the following:

1st)- To propose and put forward a relationship between the organised groups and the social sectors that struggle for a social-cultural change (in mentality, in economy, in politics,...) thus allowing an advance in the liberation of individuals and peoples; this is based on exchange of information, ideological debates and mutual help in specific actions.

2nd)- To promote and strengthen an educational process among culturally active people, so that a general view of reality and of the changes we wish to attain may be reached.

3rd)- To strengthen and spread out an ideological presence -at a national level as well as at an international level- that, by giving a boost to both our own ideas and those of others, may increase distribution of these ideas.

As you can see, **VIA FORA!** is an essential resort within our project. Furthermore, we have a house built by international work camps (**the Popular Culture Permanent Centre**, at Turó dels Pujols, in the Alt Penedès county), which is established as a document and work centre. As a document centre, it consists of a library specialised in popular culture and cultural dynamics, and a review library with national, state and international reviews and magazines specialised in alternative movements. As a work centre, we organize and host meetings of culturally active people, thus allowing meditation, discussion, exchange of experiences and the preparation of action projects, all directed to urge the awareness of the people surrounding us, and to the encounter of methods of individual and group liberation.

enllaç estas kultura asocio kiu fondiĝis antaŭ 20 jaroj kun jenaj celoj:

1e)- Proponi kaj akceli la rilatojn inter sociaj kolektivoj kaj sektoroj kiuj strebas por socikultura ŝanĝo (mensa, ekonomia, politika,...) kiu antaŭeniru por la liberigo de la homoj kaj de la popoloj, surbaze de informadŝanĝo, ideologia debato kaj reciproka helpo en konkretoj ogadoj.

2e)- Promocii kaj potencigi edukon procezon inter la homoj kulture aktivaj, laŭcele akiri totalan komprenon de la realo kaj de la ŝanĝoj kiujn ni celas.

3e)- Potencigi kaj disvastigi la ideologian intereson je nacia kaj internacia niveloj kiu, kvazaŭ katalizilo de propraj kaj aliulaj ideoj, pligrandigu ĝian distribuon rapidecon.

Kiel konstatable, **VIA FORA!** estas esenca rimedo en nia projekto. Krome, ni posedas domon, kiun konstruis internaciaj laborbrigadoj (**la Konstanta Centro de Popolara Kulturo** en el Turó dels Pujols ĉe la komarko Alt Penedès) kiu utilas kiel centro de dokumentaro kaj laboro. Kiel dokumentejo, ĝi havas specialigitan bibliotekon pri populara kulturo kaj kultura aktivigo kaj de revuoteko kun revuoj enlandaj, ŝtataj kaj internaciaj specialigitaj pri altrenativaj movadoj. Kiel laborcentro ni organizas renkontiĝojn de homoj kulture aktivaj kiuj permesu la pripensadon, la diskutadon, la interŝanĝon de spertoj kaj la prilaboradon de agadprojektoj, ĉiuj celantaj aktivigi nian ĉirkaŝaŝon kaj trovi vojojn de persona kaj kolektiva liberigo.

VIA FORA! VERSUS VIA FORA!

Aquest exemplar que tens a les mans omple deu anys d'història. D'història ininterrompuda i constant, tenaç i tossuda. La història d'un compromís amb el poble català i, de retruc, amb la resta de pobles que naveguem per l'espai a bord del mateix planeta.

No sabem fins a quin punt estem aconseguint els objectius que ens proposàrem i ens proposem. De fet, tenim la sensació -confirmada molts cops- que molta gent potencialment interessada en els temes tractats a VIA FORA! desconeix l'existència de la revista, i així poc pot llegir-la!. Però de l'augment lent i sistemàtic de subscriptors-es volem inferir-ne que sí més no estem en un camí, potser no el més recte, però sí prou coherent com perquè cada cop més gent valori VIA FORA! com a eina seriosa d'informació i reflexió.

Al llarg d'aquests deu anys, la revista ha anat consolidant una ideologia ben determinada, amb un missatge prou ampli en temes i prou concret en intencions. Però també ha anat consolidant una imatge: el *logo*, el format, la maquetació, els gravats... allò que primer es veu, que abans es coneix. Tot plegat fa que VIA FORA! s'hagi convertit en un fenomen força singular.

Raó de més per sorprendre'ns quan passen certes coses. Coses com ara l'ús del clonatge en publicacions del nostre àmbit.

Efectivament, no fa gaires mesos que amics i amigues d'ENLLAÇ van començar a penjar-nos una filla il·legítima. «No pot ser; ho heu vist malament», dèiem. «Que sí, que a l'*Avui* surt la notícia de la seva presentació». «Que sí, que he vist gent amb samarretes vostres». «Que sí, que a tal lloc he vist la revista anunciada». *E così via*. Aquestes informacions anaven composant un trencaclosques sorprenent.

La sorpresa, però, es va anar convertint gradualment en curiositat, en intriga, en malfiança i, en descobrir de què es tractava, en indignació: com si al nostre país hi hagués tantes iniciatives que calgués anar a cops de colze, començava a córrer -amb un important suport econòmic- una publicació que, en l'última pàgina del seu primer número, invocava el poema «Ara mateix» d'en Miquel Martí i Pol (recordeu? aquell que acaba amb allò de «...i via fora!, que tot està per fer i tot és possible.»); una publicació amb un *logo* imaginatiu i original (títol amb traç espontani emmarcat dins un quadrat -us sona?); una publicació, finalment, anomenada *Via Fora!*... Un cop acabat, el trencaclosques mostrava una imatge clonada de VIA FORA!

Aquesta perpetració, de la qual a hores d'ara encara no n'hem tingut cap notícia per part dels autors, sembla ser que comença a ser coneguda per Barcelona, amb el consegüent estupor per part dels lectors i lectores de VIA FORA! que ens han fet arribar llurs dubtes al respecte: «així, heu canviat d'imatge?», «deixeu de publicar la revista?», «us dediqueu, ara, a la beguda?»...

Davant de tot aquest enrenou, a més de doldre'ns profundament que una gent potencialment propera a VIA FORA! es dediqui a jugar a científic desvagat amb les revistes, volem deixar ben clar des d'aquí que la pretesa filla il·legítima que ens pengen no té res a veure amb ENLLAÇ, el qual només té una pubilla i de moment no pensa en la parelleta.

LES ESCOLES D'ESTIU SOBRE INTERCULTURALITAT A GIRONA

Són diverses les edicions que amb el nom d'Escola d'Estiu Intercultural s'han realitzat a la ciutat de Girona.

Els seus organitzadors parteixen de la consciència creixent que el fenomen intercultural té a casa nostra. De fet es tracta d'un procés progressiu i que a través del temps s'ha anat concretant en diferents onades migratòries i que genèricament es concreta en els treballadors estrangers i en les minories culturals.

Aquestes escoles d'estiu, si bé hi participa tothom que tingui una sensibilitat envers aquest fenomen, estan pensades principalment de cara als professionals que es dediquen a atendre aquests col·lectius, potenciant un espai de reflexió conjunta, un intercanvi de materials i experiències i un coneixement de tècniques, metodologies i procediments.

With the name Intercultural Summer School there have been realizing several editions in Girona city.

Its organizers start from the growing conscience that the intercultural phenomenon has in our country. In fact, it is about a progressive progress that in course of time has become more concrete in different migratory waves and that generically is concreted in foreign workers and cultural minorities.

These Summer Schools, though it participates everybody which is sensitive to this phenomenon, they are specially conceived for professionals who take care of these collectivities, favouring a place of mixed reflexion, on interchange of materials and experiences and a knowledge of technics, methodologies and proceedings.

Estas pluraj la aranĝoj kiuj laŭ la nomo "Interkultura Somerlernejo" okazis en Ĝirono.

Ĝiaj organizantoj baziĝas sur la kreskanta konscio kiun la interkultura fenomeno havas ĉe ni. Temas fakte pri progresanta procezo kiu laŭ la tempo konkretiĝis pro diversaj enmigrantaj fluoj kaj ĝenerale ĝi konkretiĝas ĉe la eksterlandaj laboristoj kaj ĉe la kulturaj minoritatoj.

La somerlernejoj, al kiuj partoprenas ĉiuj kiuj estas sentemaj pri la fenomeno, celis principe la profesiulojn kiuj prizorgas tiujn kolektivojn, faciligante eblecon por kolektiva pripensado, interŝanĝon de materialoj kaj spertoj kaj diskonigadon de teknikoj, metodologioj kaj sistemoj.

1- ANTECEDENTS

El 17 de juny de 1989 a l'Escola de Capacitació Forestal "Can Xifra" de Santa Coloma de Famers es reuneixen una seixantena de persones convocades per TRAMA (participen actualment en el PROGRAMA TRAMA: l'Associació GRAMC, l'Escola Comarcal d'Adults "Miquel Martí Pol", el Centre d'Educació d'Adults de Torelló, la Fundació SERGI i la Fundació Serveis de Cultura Popular), amb el doble objectiu de donar suport a l'expe-

riència de l'escola local d'adults africans Samba Kubally, i per establir un primer contacte entre diferents professionals ocupats o interessats en la temàtica multicultural, especialment sentida a partir de l'increment d'immigrants estrangers registrat a la dècada dels anys 80.

A aquesta trobada va seguir-la una altra, el 16 de desembre del mateix any, a Sant Vicenç dels Horts. En aquesta segona varen constituir-se uns grups permanents de treball. Alguns

("Vivenda" o "Sensibilització") varen tenir una vida efímera. D'altres ("Materials didàctics" i "Centre de documentació" que varen fondre's en el Seminari sobre Didàctica i Formació de Treballadors Estrangers) encara segueixen treballant. Fou en aquest Seminari on va néixer el compromís de tirar endavant tres projectes concrets.

a) El "Fons Bibliogràfic i Documental" sobre formació de treballadors estrangers i minories culturals. Es tracta d'un centre de documentació, bibliografia i recursos didàctics específics, que està dipositat a la seu de la Fundació gironina SERGI, la qual es gestiona conjuntament amb l'associació GRAMOTRAMA.

b) L'elaboració de materials didàctics concrets i específics, inexistents encara al nostre país. Però no únicament l'elaboració estricta del material (fitxes, cartilles, etc.) sinó també la reflexió metodològica que ha de donar suport i base ideològica a aquest material i a la seva aplicació concreta.

c) Les "Escoles d'Estiu sobre interculturalitat" realitzades totes a la ciutat de Girona, organitzades per la Fundació SERGI conjuntament amb el programa TRAMA i emmarcades en els Cursos d'Estiu de la Universitat de Girona (els primers anys encara Estudi General), anomenades en les dues primeres edicions amb el llarg subtítol "per a professionals d'atenció directa a treballadors estrangers i minories culturals". La primera es va dur a terme del 12 al 15 de setembre del 90 als locals de l'Institut de Secundària "Santiago Sobrequés", la segona, del 9

al 13 de setembre del 91, als locals del Centre Cívic de Sant Narcís, la tercera del 7 al 10 de setembre de l'any següent a la Facultat de Lletres i a l'edifici "Butinyanes" de la Universitat de Girona.

El compromís inicial del Seminari sobre Didàctica i Formació de Treballadors Estrangers a més a més de la seva principal preocupació que era (i segueix sent) la reflectida a l'apartat "b" suava esmentat, fou el d'ocupar-se de crear uns espais de formació específics per a professionals o voluntaris implicats no solament en aspectes educatius de nens o adults, sinó també en altres com el treball social, la salut, l'acollida, etc. ja que en tots ells es manifestava un sentiment generalitzat de patir mancances informatives i formatives en diversos aspectes: antropologia, lingüística comparada, cultura de les comunitats d'origen, eines de treball social o educatiu específiques per poder atendre els treballadors estrangers o les minories culturals.

En un primer moment es va pensar que el més oportú seria fer gestions per integrar aquests futurs espais informatius en alguna de les Escoles d'Estiu per a mestres ja existents a Barcelona o a Girona. Posteriorment es va canviar de parer per quatre raons bàsiques:

1.- Es volia atendre un col·lectiu de professionals més ampli que els docents.

2.- Les Escoles d'Estiu per a mestres passaven una forta crisi que va fer que a l'estiu del 90 moltes no se celebressin.

3.- L'especificitat de la temàtica feia

que creguéssim que ja tenia prou entitat com per dedicar-li un espai de formació propi.

4.- El fet que així com en el cas dels mestres hom pot equiparar els cursos d'estiu amb els cursos de formació permanent, en el nostre cas la situació era diferent ja que no es tractava d'actualitzar coneixements sinó de rebre'ls per primera vegada. Això demanava una estructura i una dinàmica diferents a uns cursos o unes xerrades concretes "dins" d'una escola no específica.

La raó per la qual es va triar Girona per dur a terme la primera Escola d'Estiu va ser estrictament conjuntural, pel fet que reunien, en el moment que calia prendre la decisió, més possibilitats organitzatives i de gestió els membres del Seminari sobre Didàctica de Girona que els d'altres llocs.

Aquesta primera Escola d'Estiu va ser una experiència gratificant i enriquidora en molts sentits. Es va treballar molt, i els resultats i la valoració posterior van animar al grup de persones i entitats organitzadores a continuar-la en futures edicions, a partir de la constatació de què seguia essent indispensable per als professionals que intervenen amb minories culturals un espai que possibilités, com deia el primer tríptic informatiu:

- No únicament una formació específica sobre temes ben concrets, sinó especialment un temps i un espai de reflexió conjunta.

- Un intercanvi de materials i d'informacions, però tant o més de vivències, experiències, criteris...

- Un coneixement de tècniques, metodologies, i procediments, però

també una reflexió sobre nous models d'interacció educativa i/o social més ajustats a la nostra realitat (encara que sigui a partir d'experiències distintes i distants), models que cada vegada se'ns fan més indispensables si volem treure el màxim profit del nostre treball.

El grup organitzador era conscient de la dificultat de dur a terme uns objectius tan amplis en l'espai de quatre dies. Per això ja informava de la intenció d'ofrir al llarg de l'any espais de formació, informació, intercanvi i debat en forma de jornades de treball, seminaris o grups d'estudi.

La tasca realitzada fins ara voldriem que servís per facilitar una reflexió possibilitadora d'un altre pas endavant. Cal dissenyar un marc més estable i menys subjecte al neguit d'estar pendents de què es confirmin determinades subvencions de particulars o d'institucions públiques, les quals malauradament són o no sovint concedides, no tant per una acurada anàlisi de la necessitat social a què es pretén donar resposta, ni a la garantia professional de qualitat de l'equip i el professorat encarregat de dur-ho a terme, sinó per altres raons més de caire polític o conjuntural.

Voldriem un marc més estable, en el qual fos possible aquest projecte més formatiu que informatiu. Segurament per fer-ho possible caldria anar avançant en el procés de vinculació a la Universitat de Girona per garantir-ne la qualitat i el nivell teòric, però sense perdre de vista les necessitats reals del col·lectiu de professionals als quals va adreçada (alguns procedents del voluntariat sense els pre-requisits

mínims que els permetin accedir a la Universitat). Les dues primeres edicions estaven emmarcades dins els "Cursos d'Estiu" de l'Estudi General de Girona, llavors encara dependent de la Universitat Autònoma de Barcelona, amb una implicació del fet, mínima. La tercera i la quarta edició, pel fet de realitzar-se ja en els espais de les noves Facultats de Girona ha avançat, si més no "físicament", en la línia d'aquesta "integració".

Aquesta vinculació més estreta hauria de possibilitar també la realització dels cursos, seminaris i espais de formació i reflexió "d'hivern" als quals ja hem al·ludit, i que fins ara no han respost, per la seva manca de regularitat i per l'escàs nombre que se n'ha programat, ni a les expectatives ni a les necessitats del col·lectiu de professionals que, dia a dia, han de fer front amb ben poques eines conceptuals i metodològiques a una tasca difícil a causa dels pocs models de

referència i de l'escassa experiència acumulada i correctament avaluada de què disposem.

2- LA PROGRAMACIÓ.

L'estructura de les quatre edicions de l'Escola d'Estiu ha estat força similar, llevat d'algunes matisacions: la primera, per exemple, tingué més un caràcter i una voluntat sensibilitzadora i potser fins i tot reivindicativa, i això va portar a l'estructuració d'uns espais de debat en els quals unsponents qualificats van plantejar el seu posicionament sobre quatre temes ben candents:

-Perspectives a curt i mig termini de la immigració. Vers una Europa pluricultural.

-Taula rodona sobre experiències de formació i acollida de treballadors estrangers.

-Política educativa i assistencial bàsica en matèria de treballadors estrangers i minories culturals.

-Integració, interculturalitat o multiculturalitat?

Era intenció dels organitzadors "obrir" aquests debats a la vida ciutadana gironina però a la pràctica varen quedar tancats als participants a l'Escola. La segona Escola, en canvi, es va programar amb una intenció més "acadèmica", més pensada per preparar i possibilitar la continuïtat dels espais formatius al llarg de l'hivern. A la tercera edició es va recuperar l'espai dels debats, però més que amb un interès sensibilitzador, amb l'objectiu d'aprofundir en determinats temes des de diversos punts de vista, de vegades enfrontats, de diversos especialistes:

-L'Islam i Europa, present i futur immediat. Repercussions polítiques i socials.

-El fet migratori, el xoc intercultural i el problema de la "integració" de les cultures minoritàries.

-La situació social ara i aquí: drets i deures dels immigrants al nostre país. Perspectives a curt termini.

L'estructura de la resta d'activitats acadèmiques de les tres Escoles fou pràcticament idèntica. De fet es tractava d'oferir tres espais diferents de formació:

1er.- El Curs General. Pensat perquè hi assistissin tots els alumnes de l'escola, pretenia ser el lloc de les "llicions magistrals", encarregades a experts reconeguts en la seva matèria, i on s'haurien de desgranar conceptes, idees, posicionaments, etc. més bàsics i fonamentals des del punt de vista antropològic, sociològic, demogràfic, psicològic o ètic del fet intercultural.

2n.- Els cursos optatius. Pensats per atendre una demanda individua-

litzada en funció de les necessitats de cada alumne, s'impartien simultàniament en diversos grups durant tots els matins (total: tres o quatre sessions de 90 minuts a les dues primeres edicions, ampliades a sis sessions de 90 minuts en la tercera edició i sis sessions de 120.)

3r.- Els Tallers i Presentació d'Experiències o Ponències, pensats amb l'objectiu de generar un espai de 6 hores de durada total, amb diverses opcions possibles, dedicades al coneixement d'altres experiències, a l'elaboració conjunta o a revisions de materials, a l'intercanvi de reflexions basades en la pràctica, etc. En basar-se en experiències pràctiques s'intentaren cobrir els principals camps d'intervenció.

Pel que fa al tercer any, l'espai d'intercanvi d'experiències i de materials es va facilitar però no es va organitzar d'una manera programada. Al llarg de tota l'Escola d'Estiu va haver-hi un "passadís-hall" habilitat com a sala d'exposició de materials en diversos plafons, taules o *stands*. Varen participar-hi organitzacions no governamentals presentant els seus materials i les seves experiències, més que no pas col·lectius de professionals que aportessin uns documents, una reflexió o uns materials sobre el seu treball. Alhora es van fer algunes presentacions de ponències i comunicacions. A la quarta edició es va mantenir aquest esquema incrementant notablement l'espai de presentació de ponències i experiències que van depassar llargament la vintena

Cal destacar l'esforç realitzat, tenint en compte les dificultats econòmiques

ques, per aportar a l'Escola a les tres darreres edicions quelcom que se'ns demanava des de la primera: experiències europees, donat que més enllà dels Pirineus ja fa anys que els temes de la multiculturalitat són objecte de reflexió i estudi.

El projecte d'organitzar cada nit algun espectacle multicultural en el que es donés rellevància a les produccions artístiques (musicals, teatrals, de dansa...) de membres de cultures minoritàries a casa nostra, va veure's frustrat el tercer any per motius presupostaris, tot i que s'havia establert uns primers contactes amb els grups Nitalsud, Cae Ma Deila, Rugum el Gurba, Bekai Jubarteh, Woza, Albert, ... La importància de la presència a les escoles d'estiu d'aquests actes aparentment "folkòrics" és al nostre entendre múltiple i significativa:

1r.- No sempre la reflexió teòrica, ni que sigui fonamentada en una pràctica concreta, és capaç de penetrar en el terreny de les actituds personals. Modificar aquestes actituds és més possible a partir de la vivència personal, de la participació lúdica en uns àmbits més propers a la sensibilitat, la creativitat, la comunicació... àmbits més pròxims a la música, la dansa, la relació interpersonal més desinhibida.

2n.- Cal facilitar sempre que sigui possible ocasions perquè les cultures minoritàries entre nosaltres puguin sentir com a valuosos els seus trets diferencials culturals. La seva autoestima com a col·lectiu és fonamental per a tots plegats, també per a nosaltres. Ens és indispensable donar pas a líders d'aquests col·lectius i facilitar el

seu desenvolupament personal, si volem estructurar estratègies interculturals adequades. Sense reforçar la seva autoestima serà molt més difícil.

3r.- També per raons purament "informatives" de donar a conèixer a professionals de diversos àmbits l'existència d'aquests fets culturals minoritaris (no abunden precisament a les cartelleres d'espectacles convencionals), tan pensant en la seva informació com en l'efecte multiplicador que poden realitzar des dels seus llocs de treball.

4rt.- En darrer lloc podrien argumentar-se raons d'esbarjo, de necessitat d'un altre tipus de relacions entre els participants a l'escola que cada any es troben a faltar i se'ns reclamen.

En aquesta línia, el nostre projecte seria fer coincidir l'Escola d'Estiu de cada any amb la Setmana Intercultural de Girona, per tal que fòs tota la ciutadania gironina que pugués participar d'aquests aspectes més festius. Es fa imprescindible per a una tasca d'aquesta magnitud que s'hi impliquin d'altres institucions més idònies per a la preparació de festivals d'aquesta mena. Mentrestant, aquest darrer any malgrat que persistien les dificultats econòmiques, gràcies a la solidaritat de músics i artistes s'ha dut a terme un **Festival Intercultural** les nits dels tres primers dies de l'Escola d'Estiu al Claustre de l'antic Seminari.

Girona, octubre del 1993

Per a més informació:
FUNDACIÓ SERVEI GIRONÍ DE PEDAGOGIA SOCIAL
C/. de Baldri Reixach, 50
17003 GIRONA - Tel. 20 55 05

ELS ECONOMUSEUS

Cyril Simard, Ph. D.

Us presentem un treball introductori/presentació del concepte Economuseu. Es tracta de tota una nova visió de la museologia ja que incorpora nous elements com són l'autofinançament i la relació entre la indústria artesanal local i/o regional.

L'editem amb la intenció que sigui una mena d'introducció del treball que sobre el Museu del Bronze de la població d'Inverness (Québec) editarem en el proper número de VIA FORA!

Dir-vos també que el text ha estat traduït i extret del llibre L'Economuséologie. Comment rendabilizer une entreprise culturelle. Edition du Centre Éducatif et Culturel, Inc., Montréal, 1990.

Here you have an introduction/presentation work of Economuseum concept. It is about a new vision of museology because it incorporates new elements as self financing and the relation between the local and/or regional artisan industry.

We publish it ou purpose to be a king of introduction of the work related to the Bronze Museum in Inverness (Québec) which we will edite in the next VIA FORA! number.

Finally, this text has been translated and extracted from the book L'Economuséologie. Comment rendabilizer une entreprise culturelle. Edition du Centre Éducatif et Culturel, Inc., Montréal, 1990.

Ni prezentas al vi enkondukan-prezentian artikolon pri la koncepto "Ekonomuzeo". Temas pri tute nova bildo pri la muzeologio ĉar ĝi aldonas novajn elementojn kiel la memfinancadon kaj la rilaton inter la loka kaj regiona manfarita industrio.

Ni publikigas ĝin laŭcele ke ĝi fariĝu kvazaŭ enkonduko al la artikolo kiun pri la Bronza Muzeo de la urbeto Inverness (Kebekio) ni aperigos en la venonta numero de VIA FORA! Ni ankaŭ klarigu ke la tekston ni eliris kaj tradukis el la libro L'Economuséologie. Comment rendabilizer une entreprise culturelle. Edition du Centre Éducatif et Culturel, Inc., Montréal, 1990.

La paraula economuseologia és molt recent. Aquest concepte presenta una nova opció cultural, en virtut de la qual el món de l'empresa artesanal s'associa al de la museologia, entesa en el seu sentit més ampli, per tal de garantir les bases financeres d'un organisme destinat al desenvolupament i a la difusió de la cultura material d'un país concret.

Aquest nou centre de producció, dotat alhora d'un centre d'animació i interpretació que valoritza les qualitats patrimonials del lloc, té la missió de renovar els productes tradicionals en

funció de la creativitat i les necessitats contemporànies. Es tracta doncs, d'un sistema mixte d'empresa i museu en el que els dos aspectes es reuneixen per aconseguir el seu autofinançament comú i que per regla general es troben en el mateix lloc.

En quedar assegurat l'autofinançament, l'economuseu està en condicions de planificar millor el seu futur, desenvolupar productes de major qualitat, garantir la seva continuïtat a través de persones capaces i contribuir a l'enriquiment del turisme cultural i científic del seu territori.

Des del punt de vista etimològic la paraula economuseologia expressa tot el que acabem de dir.

Per un cantó *Econo* destaca la importància de la rendibilitat i del rendiment de l'empresa, i per altra *museologia* confereix al conjunt la dimensió cultural i pedagògica que es desitja i que li atorgaran la seva originalitat i la seva especificitat. No és necessari justificar massa la utilització del prefix *econo*, però preferim no identificar-lo amb el concepte d'*economuseologia*, els objectius de valorització de la memòria col·lectiva del qual es diferencien molt del projecte de rendibilitzar sobretot les petites empreses artesanals, productores de béns útils, ja siguin tradicionals o bé contemporanis.

El nostre estudi es basa, per altra banda, en cinc nivells d'anàlisi que delimiten clarament els paràmetres del camp d'aplicació del concepte en

comparació amb els models clàssics de la museografia i la indústria.

No obstant, és important aclarir que la definició d'un economuseu inclou aspectes quantitius i qualitius d'aquestes nocions econòmiques. L'objectiu fonamental d'autofinançament d'un economuseu s'identifica fàcilment amb el rendiment anomenat quantitatiu, mesurat per regla general amb normes i tècniques comptables sofisticades. Del mateix modus, el rendiment social, cultural i patrimonial, que són tant importants com el rendiment econòmic, representen els efectes benèfics essencials que pot produir un economuseu, més difícils de mesurar ja que es tracta de rendiment quantitatiu.

En associar *econo* a la paraula *museologia*, aquesta partícula adquirirà un nou sentit, una interpretació adicional; designarà no sols l'objectiu fonamental del concepte, sinó que

evocarà també les nocions d'autonomia, productivitat i competència en l'àmbit museològic. A aquest nou vocable corresponen mètodes, continguts i processos de gestió adequats.

OBJECTIUS I MEDIS D'INTERVENCIÓ

El primer objectiu és doncs estrictament financer: aconseguir l'autofinançament complet de les operacions, tant pel que fa a les comercials com pel que respecta a les culturals. Per això, els dissenyadors es veuran obligats a tractar de desenvolupar nous productes que posar al mercat i a aconseguir un cert nivell de rendibilitat abans d'iniciar la següent etapa o sigui la creació del sector museu. El conjunt haurà de ser concebut d'acord amb els medis econòmics produïts per la seva pròpia capacitat financera. Això implica, en general, molta moderació en l'elaboració del programa arquitectònic i constitueix una advertència contra la megalomania. En realitat s'examina tot el procés d'instal·lació tradicional. Cal fer esment que ens dirigim sobretot als tallers encara *amb vida*, que ja han après a sobreviure.

El segon objectiu és de tipus qualitatiu i consisteix en renovar la producció amb la finalitat de conservar el millor de la tradició.

Tenint en compte les necessitats reals dels clients que cerquen un producte de qualitat superior, la producció ha de respectar les normes internacionals reconegudes dins del seu àmbit. És més, aquesta recerca de normes d'alta qualitat s'aplica també al continent, és a dir, a l'arquitectura i a la presentació del lloc.

La qualitat de la vida, la protecció del medi ambient, l'escala humana i l'especificitat regional són els valors que busca l'equip bàsic *ideal*, integrat per un etnòleg, un dissenyador i un arquitecte. Aquest equip pluridisciplinari ha de garantir des del començament que les funcions es complementin i s'equilibrin dins del projecte.

Per acabar, el tercer objectiu respon a l'evolució del turisme cultural i científic de la regió, ja que es difon el producte segons els conceptes d'una museologia adaptada. D'aquesta manera es garanteix millor la valoració del patrimoni construït i la preservació de les especificitats regionals. Per altra banda, el museu que s'ha de fundar tindrà unes característiques molt particulars.

De fet es tracta d'un concepte d'interpretació de la producció local, destinat no sols a explicar les tècniques complementàries al visitant sinó també a fer-lo comparar l'aspecte tradicional amb l'actual, ja que les obres seran escollides en funció de la seva capacitat d'estimular la imaginació i la creativitat dels visitants i fins i tot dels artesans.

En resum, s'afavorirà una interpretació que passa per les activitats de producció i pels contactes directes amb els productors, aprofitant la presència del client per a demostrar si el producte pot vendre's.

Cyril Simard, Ph. D. és President de la Fondation des Économusées du Québec.

CULTURES ENDÒGENES I MODERNITAT AL MAGRIB

Hassan Zaoual

L'autor de l'estudi que us presentem, planteja el seu treball dins de les dissercions crítiques sobre el desenvolupament, plantejant tota una sèrie de qüestions generals, les quals poden conduir a una reformulació global de les relacions Nord-Sud, tot limitant-se, però, al cas del Magrib i més en concret a les relacions específiques d'institucions endògenes davant de la modernitat.

Aquest treball ha estat traduït del francès de la revista canadenca Interculture núm. 117.

The author of this study exposes his work from inside the critical positions about development, establishing a series of general topics which can take to a global reformulation of North-South relation but linking it to the Magreb case and more concretely to the specific relations of endogenous institutions in front of the modernity.

This work has been translated from French from the Canadian review Interculture number 117.

La aŭtoro de la presentata studo antaŭplanas sian laboron ene de la kritikaj malkonsentoj pri la evoluigo, prezentante serion de ĝeneralaj aferoj, kiuj povas konduki al totala reformulado de la interrilatoj Nordo-Sudo, kun limigo al la kazo de la Magrebo, kaj pli konkrete al la specifaj rilatoj de la endogenaj institucioj antaŭ la moderneco.

Oni elfrancigis ĉi tiun artikolon el la kanada revuo "Interculture" n-ro 117.

Les dissertacions crítiques sobre el desenvolupament són corrents. No és aquest el camí que nosaltres adoptem en aquesta investigació. Tot sabent que el fenomen del desenvolupament planteja una sèrie de qüestions generals que poden conduir a una reformulació global de les relacions Nord-Sud, ens limitarem aquí al cas del Magrib. Dins d'aquest territori alhora històric i geogràfic, la nostra reflexió se centrarà sobre les reaccions específiques de les institucions endògenes i del teixit humà davant la modernització que arriba de fora. Per a nosaltres és una forma de mostrar, amb l'ajuda de les més recents investigacions en economia, les contrarietats que pateix la concepció mecanicista

de les ciències socials del desenvolupament. Per fer això, hem triat dos casos, l'un al Marroc i l'altre a Algèria. "l'Hisba" i *l'economia neoconfraternal*. Allò que les uneix és tota la importància del sentit que donen els protagonistes d'un lloc a les seves pròpies pràctiques.

1.- "L'HISBA" I LA CRISI DEL SEU SABER POPULAR

Aquest comentari sobre "l'Hisba", una institució endògena de caràcter econòmic pròpia de l'àrea cultural del món arabo-musulmà, ens ha estat inspirada per la lectura d'un manuscrit d'una tesi de dret i per les nostres lectures en matèria *d'economia de les convencions*¹. En estar oberta als

fenòmens institucionals, l'economia de les convencions és d'un gran interès per a una lectura científica de les funcions econòmiques d'una institució tan tradicional com "l'Hisba". És aquesta aproximació la que pretenem fer.

"L'Hisba", avui en decadència, és encara un exemple que confirma els principis bàsics de la nostra recerca: els fenòmens econòmics vehiculen el sentit comú del medi i, en conseqüència, no podem comprendre'ls si fem abstracció d'allò que els envolta. Descubrim llavors, al lector, les creences sobre les que reposa "l'Hisba" així com els mecanismes que aplica i que tant presenten semblances com diferències respecte als de l'economia moderna.

Hisba deriva del verb "ihtissaba" (fer els comptes amb un mateix i la pròpia consciència). És també fer els propis comptes el dia del judici final amb Déu totpoderós. Aquest és el sentit que dóna el medi local a "ihtissaba" i a allò a què es refereix. Veiem aquí que el mot *comptar* no es redueix a una simple tècnica de càlcul. Està impregnat per les representacions morals i religioses de l'univers local. És així que "l'Hisba" pot aparèixer, de fet, com una institució d'essència religiosa que té funcions econòmiques i socials imbricades en la espiritualitat musulmana. Concretament "l'Hisba" exerceix un control sobre les manifestacions públiques del culte islàmic aplicant interdictes amb efectes econòmics: prohibició del negoci durant les pregàries. També sanciona la usura, fenomen important per a un economista.

De forma quotidiana, "l'Hisba" supervisa el funcionament dels mercats (Drets de Transacció), gestiona les vies públiques, així com la seguretat de la ciutat musulmana. Hisba i policia (intervenció i regulació) es confonen així en un mateix organisme. La filosofia i les regles de funcionament deriven de la "Xariaâ", el dret canònic musulmà. Les persones que l'apliquen han de ser musulmanes, competents, experimentades i triades per la comunitat en raó a la seva moralitat. Són els *Mobtassibs*, literalment aquells que porten els comptes.

Constatàvem més amunt que les funcions tècniques (control del mercat) són barrejades i definides per una concepció religiosa. L'autonomia del fet econòmic té feina per a desprendre's d'un tal model de grandesa, com diria L.Thévenot². El problema plantejat per Karl Polanyi³ sobre el caràcter *encaixat* dels fenòmens econòmics és una qüestió central en el terreny que examinem aquí. Però de moment, continuem descobrint allò que ens intriga.

En les seves pràctiques, "l'Hisba" tenia una doble missió. Organitzava de forma combinada «l'estratègia del mercat» i «l'estratègia del combat contra el mal» segons els termes de M. Belmahjoubi. Si interpretem la missió del *Mobtassib*, aquesta apareix com un procediment de control que apunta a que l'econòmic no escapi a l'estatus que li confereix l'imaginari social en qüestió. "l'Hisba" concreta les significacions morals del medi. Així, els aspectes econòmics i socials aparents són predeterminats i bastits per les creences locals. El *Mobtassib* hi

figura com un «combatent del mal». Els *mals* són conseqüència de rondar les prohibicions. A banda de les que ja havíem citat, d'altres regles que el *Mohtassib* ha d'aplicar són les següents: el control de la exactitud del pesos i les mesures, la qualitat dels productes i del serveis, el bon desenvolupament de les transaccions comercials⁴. Sobre aquest aspecte del problema, la *universalitat* és oportuna. "L'Hisba" apareix així com una força pública que controla i que destrueix *els mals* que el *mercat espontani* pot introduir. Des d'aquest punt de vista, el Mohtassibisme pot concebir-se com una forma específica d'un intervencionisme públic propi d'una cultura determinada. L'esquema que segueix resumeix el trajecte de l'objecte en qüestió:

Aquest esquema il·lustra les interaccions entre la concepció que el

medi té de si mateix, del bé i del mal, en suma, del món i les seves pràctiques de mercat. Les seves formes d'organització estan imbricades en l'ètica de l'indret. Aquesta és una relació que justifica l'exercici del *Mohtassib*. És remunerat pel *Bait El Mal* (la casa del tresor) pels seu serveis en favor d'una certa ètica del mercat. És com una espècie de *comisari-taxador* de l'equilibri del mercat sense que aquest darrer sigui una mera estructura econòmica. La correcció de les anomalies del mercat segons els criteris locals és el centre de les preocupacions de "l'Hisba". És allò que fa d'ella la guardiana del *saber popular* en el sentit que dóna J.-P. Dupuy⁵. Així, tot indica que el "*Souk*" és una construcció social. Els operadors del sistema social en qüestió estan impregnats per les regles implícites o explícites (com les de "l'Hisba") dic-

tades per la visió del món que els envolta. Darrere el basar hi ha la mesquita. Així, la llei de la oferta i la demanda presenta una insuficiència, des del punt de vista de les *substàncies* del medi que no és capaç de reconstruir. S'exerceix en l'univers del *Souk*, i en alguns aspectes, de forma més pronunciada (insuficiència o absència de tècniques d'estocatge i estructura atomitzada del "Souk") sense que arribi a tenir la significació que té en una economia de mercat industrialitzada.

Amb l'arribada del colonialisme, i tot seguit els efectes del desenvolupament independent, "l'Hisba" ha entrat en decadència. Les transformacions històriques han buidat progressivament les institucions locals de llurs prerrogatives econòmiques. "l'Hisba" i *l'Amína* (cap d'un gremi), expert i àrbitre en són exemples. L'administració moderna relegarà el *Mohtassib* als oblits de la història. Quan és mantingut en les seves funcions, ho fa com a un simple figurant⁶. En aquesta transició, va arribar que els Patxàs o els Caid (representants polítics però no econòmics del Sultà en un lloc determinat) van substituir el *Mohtassib*. És el signe d'un compromís momentani en la progressió de la modernització de les institucions locals. Tanmateix, en darrera instància, la policia econòmica és a les mans dels protagonistes de la modernitat. Aquesta descomposició de les formes endògenes de la vida social i econòmica induirà una multiplicació dels fraus de tot tipus, una regressió del gremis, en suma, la desaparició de tot un món de producció i canvi. Ment-

les institucions modernes que exerceixen funcions comparables semblen no dur a terme, en els seus propis criteris, anomalies del mercat. Totes les reformes introduïdes fracassaran fins al punt que P.L.Rivière, pensant amb "l'Hisba", assenyalarà: «És una llàstima que (el protectorat del Marroc) no s'hagi plantejat de fer reviure paralelament una institució que havia demostrat la seva validesa.»⁷ Davant de la reforma, la societat reacciona de tal manera, que es corromp irremediablement. Els préstecs exteriors semblen brutals i irreflexius. El discerniment entre *l'estat dels llocs* i una selecció *assenyada* dels préstecs institucionals exògens no s'ha fet ni pel colonialisme ni pels governs que el van seguir. L'acumulació d'aquests fracassos ha portat al govern del Marroc a provar de ressucitar "l'Hisba" de les seves cendres. Però la restauració de "l'Hisba" en el terreny de la protecció del consumidor (fixació i control dels preus, vigilància de la qualitat de les mercaderies etc...), de la lleialtat de les transaccions, del respecte de les condicions sanitàries i la higiene dels mercats urbans i rurals, de la reconciliació ... etc, topa amb nombrosos obstacles.

Des de 1982, data de la tramesa dels decrets reials d'anomenament dels nous "Mohtassibs del Reialme", "l'Hisba" fa el paper, en realitat, d'una institució fantasma. Té pocs efectes reals, perquè els motors simbòlics, les creences socials que li donaven un sentit, han estat minats per les transformacions de la societat. D'altra banda, "l'Hisba" xoca també amb d'altres figures institucionals com els

serveis del Ministeri de Finances. Aquests antagonismes es despleguen en un univers complex, en el sentit del terme que li dona L.Thévenot⁸, marcat pel nepotisme, els abusos de tot gènere etc... La creació d'un cos de "Mohtassibs" no és suficient doncs per a la recuperació. Les insuficiències són notòries en mitjans, en homes i sobre tot en convicions. El procés de decadència de les institucions endògenes està mermat des de fa molt de temps i el seu manteniment formal no li dóna la seva vitalitat d'èpoques passades. Tot això mostra que una societat pot també practicar un mimitisme formal amb el seu propi passat.

L'examen del cas de "l'Hisba" mostra que les institucions i les regles que tenen un caràcter econòmic aparent, presenten en realitat, ramificacions profundes en el seu medi. És la concepció d'aquest darrer qui les construeix. En conseqüència, ens apareixen no tant com objectes autònoms sinó com a *models d'acció* d'una concepció particular. La referència a l'ètica i a l'imaginari de l'indret permet així desautonomitzar els enuncis de l'anàlisi econòmica o de qualsevol ciència social que es cregui uniforme. Hem constatat que "l'Hisba" periclita amb la desaparició del seu saber popular, que la modernitat ha precipitat des de fora. D'altra banda, els models d'organització i d'accions econòmiques de la modernitat no semblen transferibles sense el seu propi saber popular. És això el que nosaltres entenem per *cultura del desenvolupament*. Allò que ha arribat és el desenvolupament en el sentit de consumisme i dins d'intitucions sense sentit.

La no adopció de la cultura del desenvolupament per part dels seus protagonistes condueix a un no-desenvolupament, a la ineficàcia de les institucions modernes i, a la fi, a posar en dubte els principis de l'automatisme de la teoria del desenvolupament. La situació concreta és la d'una reducció a res dels dos móns (el de "l'Hisba" i el de la modernitat) segons L.Thévenot⁹. Una relació d'un món dins l'altre és una relació crítica d'inversió. L'un és reduït a res dins l'altre. És un conflicte de naturalesa diferent en el que encara cal aprofundir. Com en altres casos empírics estudiats en les nostres investigacions – *Economie des Soucis*¹⁰, l'economia de les xarxes neoconfraternals a Algèria – hem trobat un univers complex fet de fragments que es recomposen de forma aleatòria, fins i tot crítica. Tots els acomodaments, els compromisos, els fraus... són els signes d'una adaptació dels objectes en qüestió a una pluralitat de proves de realitat d'origen divers. Com cada món té la seva pròpia manera d'apreciació o d'autoestima, no és fàcil per al *subjecte compost* que provem de conèixer per abstracció, de viure a l'alçada del que li demanem.

II - L'UNIVERS HIPERCOMPLEX DE L'ECONOMIA NEO-CONFRATERNAL A ALGÈRIA.

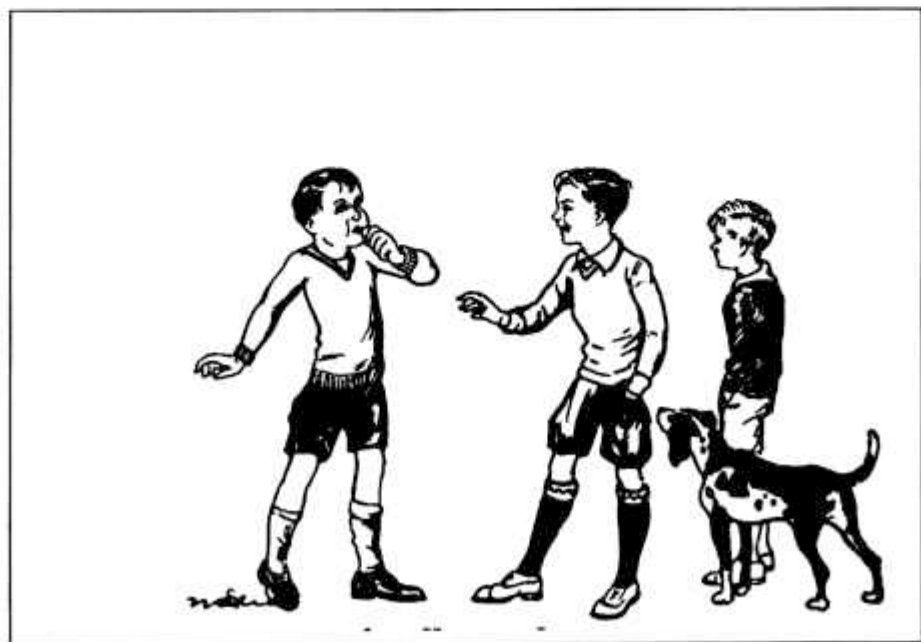
Al món àrabo-musulmà, el Xeic figura com a un personatge model. Sovint és un personatge d'edat que se suposa representa la tradició. Acumula així el poder i la saviesa dels avantpassats. En conseqüència, aquest personatge és un element central en les

cultures marcades per aquesta tradició. Malgrat les destruccions culturals sofertes per un model tan planificat com el de les indústries industrialitzants, Algèria manté alguns fragments de la pràctica social aquí descrita. Així és, A.Henni ens descriu les barreges que es donen entre aquest personatge i les pràctiques econòmiques modernes.¹¹ Posa en evidència el no-automatisme de les lleis d'aquestes últimes fora del medi dels països desenvolupats. Com en totes les societats del tercer món, la societat real d'Algèria funciona sobre la base de tot un seguit de comportaments que són irreductibles a un model uniforme. La modernitat hi està desxifrada pel medi. És així que a l'Algèria d'avui en dia: «El patró ha d'ésser Xeic abans de ser capitalista» (p.5). L'economia moderna no és, doncs, al centre de les relacions socials locals. Al contrari, la seva supervivència i la seva eficàcia depenen de les convencions socials implícites de les xarxes que resulten d'una recomposició social. La societat reacciona als xocs exteriors (desenvolupament, modernització) filtrant de les seves tradicions els elements simbòlics i institucionals, permetent-li de sotmetre el que ve de l'exterior. El Xeic és un exemple d'institució social que permet al medi coordinar la seva autoregulació i neutralitzar les perturbacions exteriors que no són portadores dels sentit implícit de les pràctiques locals¹². És per aquesta raó fonamental que Henni, que no porta una tasca especialment pluridisciplinària, li ha sobtat descobrir que el resultat de la producció en el sentit capitalista del terme queda a la *periferia*

de les preocupacions del medi en el que viu. Així pren consciència de les mancances d'una teoria econòmica tan rigorosa com la de la inversió. Com suggereix la nostra crítica intercultural de les categories econòmiques, la noció d'inversió no té el mateix sentit en tots els espais socioculturals. Perquè una inversió adquireixi una natura capitalista, pressuposa comportaments socials apropiats. La cultura del desenvolupament mostra les principals característiques. En la seva absència, les pràctiques econòmiques d'un medi no restitueixen el sentit implícit de les categories del desenvolupament capitalista.

Si reprenem el model del Xeic, hem de considerar que la destrucció de la eficàcia suposada del model d'indústria industrialitzant adoptat per Algèria durant un llarg període i l'emergència d'una economia informal¹³ són resultat de les capacitats de resistència del terreny. Henni ens

mostra els resultats d'aquest xoc frontal a través de l'alteració de les categories de l'acumulació capitalista. Les xarxes locals en les que es barreja el clientisme, proximitat en dirien els teòrics de les convencions, l'etnicitat, les relacions de família etc. són forces socials que donen una altra configuració als fenòmens econòmics. El Xeic hi apareix com un cap de clan. En l'esfera formal de la societat (administracions, empreses públiques i privades) així com en la part encara invisible del país (micro-empreses), la riquesa i la puixança d'aquest personatge estan intimament lligades al de la xarxa a la que pertany. Per mantenir-se en tal lloc, l'adopció del codi de conducta del medi és una necessitat. Si aquest Xeic és un empresari, no pot *acumular sense donar*. La seva xarxa pot comprendre els seus empleats, sovint originaris de la mateixa tribu o regió, la família més propera i d'altres individus lligats a la xarxa per tot tipus

d'afinitats. Tant a l'interior com a l'exterior tot el món pot *treballar*, en un moment o un altre, per als *afers* de la xarxa. Els individus que tenen funcions administratives en la burocràcia poden ser citats com a exemples. La seva missió a la xarxa és posar fi als entrebancs legals o ilegals (autorització i inversions, possibilitats d'importació de maquinària o matèries primeres, etc.) susceptibles de destorbar les activitats dels membres de la xarxa. Les aportacions dels membres de la xarxa no es limiten únicament a una simple fluidificació econòmica dels afers sinó també a tot tipus de problemes personals o col·lectius (sanitat, escola, col·locació dels aturats de la xarxa, necessitats administratives diverses). Tothom s'ocupa de tothom. El que és més eficaç en aquest sistema de combinacions té tendència a esdevenir un Xeix respectat. Darrere totes aquestes *magouilles* en el sentit d'una mirada externa es dibuixa una certa ètica de grup. És això que porta, llavors, a Henni a introduir una noció amb una forta connotació moral: *el modus confraternal*⁴. Tots els membres de la xarxa són *germans* perquè se'ls suposa afiliats a una moral implícita feta de fragments de cultures locals, (tribals i religioses).

Aquesta moral és un sistema de convencions socials que dirigeix l'univers econòmic en el que estan implicats els membres de la xarxa. L'ajuda mútua i la solidaritat són els valors centrals. Aquestes referències ètiques, que es construeixen sobre la base de la seva història i del context en el que es mou no es confonen amb

les de l'interès públic en el sentit d'estat-nació i de forma lligada amb els d'un desenvolupament capitalista autèntic (com el percebut per la teoria). Al contrari, les funcions públiques són reciclades per el profit de les xarxes i la màquina de l'estat es troba *avariada*.

El conjunt de les relacions entre les membres de les xarxes *neoconfraternals* a Algèria confirma el lloc important que l'economia de les convencions anomena *les formes de coordinació*. L'intercanvi mercantil no és més que un lligam interindividual particular. En el cas algerià, aquí examinat, constatem que l'intercanvi mercantil capitalista està barrejat per formes de coordinació endògena conformes al model *neoconfraternal*. Són ells qui determinen, en darrera instància, les configuracions de la realitat econòmica local. El compromís, la confiança, la lleialtat, la solidaritat, que estan al cor de la xarxa neoclàssica, contitueixen efectes d'organització en el sentit de la teoria de les convencions. Com constata l'autor de *Cheikh et du Patron*, la seva presa de consciència ens allunya de l'univers al que ens havia habituat la teoria econòmica habitual o marxista⁵. A tall d'exemple la relació de treball descrita per Henni presenta poques semblances amb el sistema d'assalariat ordinari. En barrejar-se amb la cultura de la xarxa, té un altre contingut: una relació personal, familiar o quasi familiar. L'obrer no és un assalariat, és membre d'una xarxa. Tot individu sense suport *confraternal* no és res. Pobre d'aquell que estigui sol. En conseqüència, la relació de treball,

abans de ser una convenció de productivitat i un salari a canvi, és una fidelitat al Xeic-Empresari i a la xarxa a la que pertany. "La relació confraternal és una relació de confiança", escriu A. Henni. La contractació no es farà únicament sobre la base d'una estimació d'eficàcia capitalista. Els criteris són múltiples. El Xeic contracta per produir però també i sobretot per incrementar el seu capital simbòlic per a la xarxa. Com diria L. Thévenot, cada món té la seva *prova de realitat*. Dit d'una altra manera, tota acció es recolza sobre el seu món. Aquests procediments reflecteixen un lligam de l'economia en els valors *neofraternal*. És l'existència d'aquesta pluralitat de móns que fa fracassar A. Henni. Fa constatacions interessants, però no empeny l'abstracció fins al punt de sobrepassar el món únic de les categories marxistes. Amb tot la pluralitat de les realitats observables exigeix una pluralitat de teories. Aquestes darreres no poden ser independents del sentit comú propi dels contextos que voldrien elevar a l'estatus de conceptes (procediment de restitució d'allò que és real). Per realitzar aquesta exigència, podríem concebre els comportaments *neofraternal* com a formes d'emergència d'un *indret*¹⁶. Aquest lloc històric és portador d'un sentit implícit, que recuperariem en parar atenció al principi cívica¹⁷ de les pràctiques econòmiques *neofraternal*. Aquesta metodologia de l'*indret* desvela la formació d'una identitat local. Emergeix de la zona cataclísmica entre la modernitat que arriba de fora i les tradicions locals. Les coherències dels

dos universos es fragmenten a conseqüència del xoc i es recomposen de forma particular i fins llavors desconeguda. Per interacció amb el que ve de l'exterior, les particularitats del terreny local faran del sistema econòmic *neoconfraternal* un *indret* únic en el seu gènere. Restitueix les especificitats locals decodificades per la coacció d'un nou context en el que la modernitat uniforme, la de les abstraccions generalitzants abusives, no escapa, ella mateixa, a una destrucció parcial. Així, l'organització *neoconfraternal* apareix com a un model de regulació en un univers complex. És una situació crítica en la mesura que emergeix d'una confrontació entre dos móns. És un univers *compost* animat per éssers que mostren diverses naturaleses¹⁸. El xoc entre dos móns, dues naturaleses, entre diferents formes de coordinació crea les condicions d'un oportunisme (capacitat d'adaptació i d'aprofitament de les oportunitats) en el que els *acomodaments* i els *acords* són múltiples i incerts. Tot això ens ajuda a comprendre les raons que fan que les

pràctiques *neoconfraternals* facin servir el mercat i els engranatges de l'Estat sense desenvolupar el capitalisme que espera la teoria ordinària. A l'altre extrem de la cadena, l'*indret* restitueix i imposa les especificitats de terreny. En nom de les significacions culturals que sosté i de les formes de coordinació específiques que pressuposa, aquesta *autoestima* del terreny contradiu el ple desenvolupament de les categories de l'acumulació capitalista. Les proves de dues realitats són permanents sense ser totals en un sentit o en l'altre. Així, els móns de funcionament concret de les xarxes *neoconfraternals* procedeixen per equilibris compostos succesius. No és un equilibri d'un món, sinó de dos móns. La indecisió permanent explica així el fort contingut de tipus *barreja* on la naturalesa de síntesi no és encara del tot clara. En un univers així, l'acomodament i la flexibilitat són el signe d'una solució raonable. Les contingències imposen, doncs, la prudència.

L. Thévenot escriu: "La trobada de diversos móns porta dins la possibilitat

d'una crisi, perquè la mateixa forma d'allò probable és dubtosa, i que moltes proves de realitat de naturalesa diferents poden ser compromes. Per tant aquesta crisi no esclata sempre. Es pot provar d'evitar-la per una operació de *compromís*. És una tentativa per a evitar una crisi així i sobrepassar la tensió crítica entre dos móns, cercant un bé comú que no reconstruirà ni l'un ni l'altre, però que els comprendre els dos." 19

El sistema de lectura de la teoria de les organitzacions permet així d'aproximar-se a la realitat accidentada de l'*indret neoconfraternal*. El perfil econòmic que se n'extreu és de naturalesa *composta*, per tant irreductible al model uniforme que coneixem. La diversitat de les formes de coordinació incrementa l'estabilitat d'un sistema sotmès a tensions d'origen divers. En aquest sentit les constatacions d'A. Henni són significatives d'una diversitat estabilitzant. Així el *capital* és traduït per l'estratègia del medi com a *capital-xarxa*, un *estoc de relacions*. El rendiment d'això que seria una entitat econòmica desconnectada per a la teoria ordinària (activitats productives, inversions en maquinària) pressuposa una inversió massiva en relacions. El circuit que recorreria un valor econòmic de forma autònoma en un univers capitalista queda envaït per les *contingències locals*. La matèria queda submergida en la forma que té l'*indret* d'operar els seus equilibris en un univers complex.

La conclusió que s'extreu d'aquest estudi del context magribí és essencial per el futur de la recerca sobre el

desenvolupament. En efecte l'auscultació de les institucions i dels comportaments endògens com ajuda de les eines de l'economia de les convencions i de la teoria de les organitzacions desvela totes les mancances del paradigma del desenvolupament. Aquest darrer s'ha bastit sobre el postulat de l'autonomia cultural dels procediments de modernització. Però, tot indica que els models transferits (institucions, economia, tecnologia) destrueixen una part dels originals al anar xocant aquí i allà amb les resistències del terreny. Les societats són organismes vius. Se'n riuen de l'expert. L'examen de "l'Hisba" mostra que certes destruccions no van acompanyades per cap substitut. Quan existeix, és purament formal en la mesura que les seves funcions teòriques són al seu torn neutralitzades pel medi, així Prou d'institucions sense creences! Igualment, les formes de coordinació (relacions interindividuais) de l'economia *neoconfraternal* desvelen el caràcter laminar de l'univers que emana dels trets simbòlics locals. Aquests darrers no es deixen trepitjar totalment pel desenvolupament encara que sigui la versió mes industrialista. La guerra i pau dels sentits semblen quotidians a través dels comportaments humans. Tot és traduït als dos costats. El model arriba sense *ànima* i l'autòcton no pot anar més enllà d'ell mateix. L'ambientat n'és la regla. De fet allò que s'anuncia és la victòria del múltiple sobre l'uniforme. El resultat contribueix a reduir les incerteses naturals (pròpies d'un sol món) i crítiques (presència de molts móns). Aquest

realisme "light" dels protagonistes allunya per un temps les grans ruptures. És així que a cada situació, el món *neoconfraternal* ho mostra bé, el principi de la diversitat dona lloc a recomposicions subterrànies (per al que no les vol veure) de tipus mosaic. Combat l'entropia a la que conduiria un sistema uniforme (sobretot que no s'acompanya a tot arreu d'un desenvolupament real). Els universos complexos proliferen. El seu bloqueig en un model únic ens conduiria a una ignorància i a una situació explosiva. No se'ls pot acompanyar sinó és amb un pas obert sobre el caràcter múltiple de les seves capacitats d'adaptació. Una obertura així no es pot fer en el pla del pensament sinó és amb una cooperació interdisciplinària i intercultural renovada en profunditat. És una de les condicions del pas a un altre ordre, el de la prudència i la distància, és a dir, el de l'univers complex. La naturalesa humana és única i diversa. La racionalitat s'hi barreja amb els impulsos més irracionals.²⁰ Els homes ens sorprendran sempre.

notes:

- 1- M. Belmahjoubi, "Institution de la Hisba: de l'authenticité al modernisme. Cas du Maroc.", Universitat de Montpellier, Facultat de Dret i de Ciències Econòmiques 1989 (sota la direcció del Professor Michel Quibal), cf. el número especial de la *Revue Economique* que núm. 2, març del 1989.
- 2- L.Thévenot, "Equilibre et rationalité dans un univers complexe" a *Econo-*

mie des Conventions

- 3- K.Polanyi: *La grande transformation*, Gallimard, Paris 1983.
- 4- En raó de les múltiples prerrogatives que té, el *Mobtassib* era batejat pels "fassis", ètnia comerciant de Fes, el "Fdouli", que vol dir *l'indiscret*. Al comerç li cal llibertat i sobretot discreció.
- 5- J.P.Dupuy, "Convention et Common Knowledge" a *Economie des Conventions* op.cit.
- 6- Cf. M. Belmahjoubi, "Institution de la Hisba...", op.cit.p.9.
- 7- P.L. Rivière: *Etudes Marocaines*, ed.Librairie Sirey, 1926. J.Berque anirà més lluny quan interpreta la destrucció de les institucions locals com a una expoliació dels interessos indígenes. Escriu, en resum, "*el liberalisme no s'exerceix més que en un sentit únic contra els veritables interessos dels indígenes*" a *Structures sociales du Haut-Atlas*, Paris, 1955, p.449.
- 8- L'univers complex segons aquest autor és el que integra diversos móns a la vegada. Així les regles i la seva evolució són de naturalesa diferent. L'imprevisible és a la fi del camí. Les ambigüitats d'un món així limiten qualsevol comprensió racional absoluta.
- 9- Cf.L.Thévenot, "Equilibre...",op.cit.p.176
- 10- "The economic system of the Soussi: A Berber People of Southern Morocco", *The European Journal of Development Research*, Vol.2, June 1990
- 11- A.Henni, *Le Cheikh et le Patron*, Manuscrit d'un article, Universitat d'Alger.

CENTRE PERMANENT

Iniciem aquest nou curs amb força novetats. Tal com us vam avançar en l'anterior FULL INFORMATIU (nòm 50), abans de començar les vacances de l'estiu ens havien ofert tres possibilitats per a poder realitzar una llarga estada al Centre de Cultura Popular.

Doncs bé, després de valorar-les hem optat perquè els bons amics Marta Romani, Rolf Krauss i els seus fills Artur i Andreas, siguin els que compartixin amb nosaltres la seu d'ENLLAÇ.

Dins d'aquest mateix FULL INFORMATIU publiquem una carta/presentació explicativa del que han fet i del que volen realitzar, així com us anunciem ja diferents actes i activitats per aquest mes de desembre.

Pel que fa a l'estat actual del Centre, dir-vos que s'ha realitzat una profunda ordenació i neteja. En donem totes les fotografies que publiquem.

Així mateix hem reubicat l'estufa de la sala central tot desplaçant-la més al mig. Això donarà un millor caïu, a banda d'un major aprofitament calòric de l'energia.

Respecte al taller, aquest s'ha preparat per tal que s'hi pugui realitzar les seves tasques de construcció d'instruments musicals (psalteris, arpes cèltiques, monocords...). Però continuem estant oberts a d'altres possibilitats.

D'altra banda, els voluntaris forestals i el Col·lectiu Ecologista Bosc Verd han arranjat el viver d'espècies forestals per tal de preparar-lo de cara a la campanya que, com cada any, es realitzarà amb les escoles de la comarca.

També dir-vos, dins de l'apartat del Centre Permanent, que el proper mes de gener l'Associació EcoConcern farà una trobada i els propers dies 18 i 19 de desembre realitzarem una trobada d'autofornació sobre el tema *la interculturalitat*.

VIA FORA!

S'han realitzat diferents trameses de promoció, entre les quals cal destacar: 520 adreces proporcionades per EcoConcern, 120 adreces per Gerdanyola Debat, 140 per la Fundació Sergi (referent a les persones assistents a l'Escola d'Estiu Intercultural d'enguany).

Dir-vos també que en els dos recitals d'en Lluís Ujach i amb col·laboració amb EcoConcern s'han repartit uns opuscles de promoció de la revista.

Per acabar aquest apartat de promoció del VIA FORA!! comunicar-vos que s'han publicat diferents anuncis en revistes (Cruïlla i l'Alternatiu), estem en contacte amb diverses entitats per a continuar aquestes tasques de promoció.

Ara fa un mes que som a la casa d'Enllaç i ens hi trobem molt bé. Aquestes primeres setmanes hem anat adequant els nostres espais privats, hem començat a netejar d'herbes els voltants de la casa i el jardí de fruiters, i a instal·lar el taller.

La terra, els arbres i els futurs hort i jardí no rebran cap tractament químic i els treballarem seguint els mètodes de la biodinàmica. Ja estem preparant el nostre compost, ens han portat fems de vaca d'una granja de la Granada, i esperem el fem d'ovella i la palla. També ens han d'arribar els preparats biodinàmics, que actuen com la homeopatia, per a la curació del compost.

El Taller Orfeu és un espai de creació d'instruments musicals: (arpes, psalteris, monocords...), de recerca del so i de les seves qualitats terapèutiques i que ofrenà també cursos de construcció d'instruments. Ja us anirem informant de les seves activitats.

La Biblioteca i Hemeroteca del Centre es va classificant i ordenant i esperem que aviat es pugui obrir periòdicament a la consulta.

El diumenge 19 de desembre serà una jornada de portes obertes: es presentarà una nova iniciativa a la comarca, el grup de Jocs Englantina de Vilatorrada, basat en la pedagogia Waldorf, que acull nens i nenes de 3 a 6 anys. Hi haurà exposició i venda de joguines realitzades pels pares i mares, llibres, productes Walá, exposició dels instruments musicals del Taller Orfeu, etc. Hi haurà pastissos i begudes per esmorzar i possibilitat de dinar.

Però nosaltres voldríem que més sovint fos jornada de portes obertes: podeu venir a veure'ns, visitar la casa, el taller, la Biblioteca. Les visites espontànies són ben vingudes, però per assegurar-vos que hi som, no dubeu en trucar,

Marta, Raf, Artur i Andreas.

ASSOCIACIÓ CULTURAL

BUTLLETA DE SUBSCRIPCIÓ

Ent/Na _____
Adreça _____ Telèfon _____
Població _____ Comarca _____

- Em subscric a "VIA FORA!" (1.200,- pessetes/4 números)
- Vull rebre el nº _____ de "VIA FORA!" (350,- pessetes)
- Vull col.laborar econòmicament amb ENLLAÇ (500,- pessetes/trimestre)
- Vull col.laborar econòmicament amb ENLLAÇ (1.000,- pessetes/trimestre)
- Vull col.laborar econòmicament amb ENLLAÇ (1.500,- pessetes/trimestre)
- Vull col.laborar econòmicament amb ENLLAÇ (_____ pessetes/trimestre)

Forma de pagament

Gir postal

Domiciliació bancària (preferentment Caixa d'Estalvis i Pensions de Barcelona)

En efectiu (personalment)

data _____ Signatura _____

ASSOCIACIÓ CULTURAL

BUTLLETA DE DOMICILIACIÓ BANCÀRIA

Nom i cognoms _____
Llibreta nº /c.c. nº _____ Caixa/banc _____
Agència _____ Adreça _____
Població _____ Comarca _____

Senyors, els agrairé que amb càrrec al meu compte/ a la meua llibreta, atenguin, fins a nova ordre, el rebut que periòdicament els presentarà ENLLAÇ per al pagament de la meua col.laboració.

Data _____ Signatura _____

12- Veure la nostra comunicació en un col·loqui internacional organitzat per Réseau Sud-Nord "Cultures et Développement" sobre el tema "Cap a el coneixement del sentit implícit de les pràctiques locals". El títol de la nostra intervenció era *La querelle du sens. Le tiers-monde joue aux dés*. 13-18 de setembre, Glasgow, 1990.

13- En aquesta darrera, la petita producció mercantil no capitalista juga el paper de centre de gravetat

14- L'autor no precisa que en al món àrabo-musulmà, una confraria és sinònim d'una secta religiosa. No és sorprenent que es redescobreixi aquest fenomen en un nou context. Per això parlarem de *neoconfraria*. En la seva història, contràriament a l'Orient Mitjà, el Magrib ha conegut múltiples heretgies religioses sota la forma de "marabutisme" (culte dels Sants) i de "Zaouias" (confraries). L'Islam s'havia barrejat amb creences locals pròpies dels berebers.

15- Per mostrar l'alteració que pateixen les categories del capitalisme a Algèria, Henni utilitza l'eina de la teoria marxista de l'acumulació del capital sense avisar-nos de la no pertinença en aquest context. És una paradoxa en el discurs de l'autor que, per tant, s'aplica a mostrar que la societat algeriana funciona sobre models diferents al capitalisme.

16- Per designar sistemes socials L. Boltanski i L.Thévenot fan servir la noció de ciutat. Veure A. Orléan "Pour une approche cognitive des conventions économiques" a *L'économie des conventions* op. cit. p. 250. Per altra banda, L.Thevenont, al seu article abans citat fa servir la noció de *model*

d'ordre de grandesa. Ens sembla que la noció d'indret és la més suggestiva, sobretot quan es reflexiona sobre els problemes que posa el *sentit comú* d'un lloc a les categories de l'anàlisi econòmica que aspiren a ser uniformes i universals. Vam manllevar, la noció *d'indret* del col·loqui internacional abans mencionat: "Le sens implicite des pratiques locales".

17- Els motius que desvela la sociologia de les organitzacions humanes poden ser condensades en el que L. Thévenot (op.cit.) anomena el *principi cívic*. Des del punt de vista de la teoria de les organitzacions, podem considerar que les institucions socials tenen funcions econòmiques (específiques i informals) no confessades. Aquestes aportacions són de naturalesa no mercantil. Neixen a partir de múltiples valors com l'adhesió, la lleialtat, la solidaritat, la proximitat en suma aspectes que caracteritzen directament una economia domèstica. Ivan Illich anomenarà tot això *treball fantasma*.

18- L.Thévenot, op. cit. p.177

19- L.Thévenot, op. cit. p.177

20- Sobre aquestes barrejes en els comportaments que aspiren a ser els més neutres, és a dir, els de la ciència, veure Abraham A. MOLES, *Les sciences de l'imprécis*, Seuil 1990, p.22 et ss.

ELS PREDICAMENTS DE LA CULTURA DE L'INFANTAMENT ALTERNATIU

Jutta Mason

L'autora de l'estudi que ara us presentem, reivindica i exposa la lluita i els perills per a poder realitzar infantaments alternatius, lligant-ho estretament a la més pura tradició popular, com a expressió de vida, de comunitat i de comunió col·lectiva.

El present treball ha estat traduït de l'espanyol del suplement dominical mexicà Opciones núm 35 del 14 de maig del 1993.

The author of this piece of work claims and exposes the struggle and the dangers to realize alternative child-births, linking it closely to the purest popular tradition, as expression of life, community and collective communion.

It is been translated from spanish from the mexican dominical supplement "Opciones" number 35 of the 14 th of may 1993.

La aŭtorino de la studo kiun nun ni prezentas al vi, pledas kaj klarigas la lukton kaj la riskojn por ebligi alternativajn akuŝojn kaj ŝi rilatas tion tre alkreĉe al la plej pura populara tradicio, kiel vi vesprimon de komuneco kaj de kolektiva unueco.

Ĉi-artikolon oni elbispangis el la meksika dimanĉa suplemento "Opciones" n-ro 35 de la 14a de majo 1993.

Quan la meva mare em va donar la vida a Munich, poc després de la Segona Guerra Mundial, va entrar a l'hospital a les primeres hores del part tot rient i fent broma amb les infermeres. Vint anys després, em va dir que pensava que el treball del part i de l'infantament era quelcom semblant com tenir un mal de queixals - tot sovint poc confortable-, però sempre dins del camp de les prèvies experiències.

Fins avui dia, pot encara recordar amb claretat la seva desesperació, quan el treball del part va començar vertaderament, la seva petició al metge que la deixés morir, el terror en veure els fòrceps. Venia d'una cultura de dona en la qual es guardava tal silenci sobre el naixement que la meva mare es trobava del tot manca de preparació per a aquesta expe-

riència; estava completament fora del seu centre.

Quan tres anys més tard, es va quedar embarassada del meu germà, va llegir un llibre sobre psicoprofilaxi que a Alemanya s'anomena el mètode rus. Es va mantenir sota control i en calma al llarg del treball del part. A la llevadora de l'hospital no la va creure quan li va dir que estava llesta per empènyer.

Després d'això, em va dir que es va sentir estranya -com si no hagués passat en absolut per aquest infantament. Va trigar un any en poder superar aquesta sensació d'irrealitat.

En temps de la meva mare, quan encara jo era una nena, la gent encara vivia en les seves cases molt més temps que ho fan ara. Les cases no estaven desertes la major part del temps, com ho estan ara i els nens

encara corrien pels carrers i coneixien a tots els veïns. Però ja havien desaparegut les vinculacions fortes i íntimes entre les dones, el seu mutu coneixement i ajut en els moments de l'infantament, la mort i la malaltia. Aquest aspecte de la cultura de les dones gairebé havia desaparegut per complet.

I tanmateix, el 1956, quan els meus pares encara tan sols estaven fent les maletes per anar-nos-en a Canadà, el *Ladies Home Journal* va publicar un article titulat *Crueltat en les maternitats* que va donar expressió a la ràbia de moltes dones -moltes d'elles infermeres- sobre la condició a què les havia portat el camí de l'obstetrícia moderna.

En el mateix any es va fundar la *Lliga de la Llet* a Xicago. La major part de les dones que la varen formar retornaren a l'infantament dels seus fills a les seves cases.

Al final de la dècada dels cinquanta, la resistència de dones individuals va començar a multiplicar-se. Es va formar l'*Associació Internacional per a l'Educació en l'Infantament*. Uns altres grups de suport es varen instituir poc després.

Quan les meves amigues varen començar a tenir fills, se'n varen adonar que no podien acudir a les seves mares per a poder obtenir informació. La seva major part havia perdut per a sempre el moment de l'infantament dins del núvol obscur de l'anestèsia. D'altres, com la meva mare, tenien records massa dolorosos.

Vàrem començar, com les dones d'arreu del món medicalitzat, per tractar d'inventar la nostra cultura

popular sobre l'infantament de les dones. Si els nostres veïnatges s'havien fet petits, en construïrem de nous a les nostres classes prenatales, o bé en col·lectius de salut de dones, en la *Lliga de la Llet* o bé en grups religiosos. Vàrem aprendre els significats dels termes mèdics i començarem a parlar entre nosaltres amb un llenguatge vigorós i sense la intermediació dels metges.

Vàrem emprendre la tasca de reeducar els metges, fins el punt de facilitar els nostres cossos als estudiants de medicina per a poder realitzar exàmens vaginals. En aquests casos, una dona que estava amb les cames obertes i amb els genitals exposats a la taula d'examen era també el mestre que donava explicacions, dient als torbats estudiants com ésser més gentils i discrets. Només pensar en això em fa ara retorçar-me.

Buscàrem els caps grans i conservadors dels departaments d'obstetrícia i lluitàrem amb ells en reunions, tot escandalitzant-los amb la nostra tosuderia.

Algunes dones varen descobrir que el projecte de reestructurar l'obstetrícia exigia un gran enginy i força de voluntat i plantejava un desafiament que en fruïen; es varen mantenir per molts anys en la tasca, fent política i canviant les polítiques. Algunes unitats obstètriques mostren avui evidències impressionants de les conquestes d'aquestes dones pacients i vigoroses, que treballen dins i fora de la jerarquia institucional.

Però tanmateix, algunes de nosaltres trobem que el projecte de reformar l'obstetrícia mèdica queia en gran

mesura en el buit, que devorava tot el nostre temps i energia i en darrera instància esclafava la nostra imaginació, apartant-nos del nostre intent original, el qual consistia en restablir la xarxa de veïnat de les dones, sense la intermediació o la interferència dels homes del cos mèdic.

El llenguatge de l'obstetrícia va començar a tenir un efecte perniciós sobre totes nosaltres. Les que havíem arribat a emprar-lo de manera experta, vàrem descobrir que ens portava a acceptar el model mèdic dels nostres cossos de manera més integral, en certa manera, que el que havien fet les nostres mares. Havíem de trobar una manera no mèdica de poder parlar sobre els nostres cossos.

En 1975 Ina May Gaskin va plantejar un nou llenguatge en el seu llibre *Acompanyament espiritual de l'embaràs i l'infantament*. El llenguatge estava en part arrelat en la cultura de fumar marihuana dels hippys de Califòrnia, que ara estaven a Tennessee, i en part va ser intencionalment construït per Ina May i els seus amics. Les contraccions es varen convertir en embestides. Infantar es va transformar en un verb actiu. El treball del part, no era dolorós, era intens.

Ina May i la seva forma nord-americana, audaç i plena de sentit comú va crear una nova estrella que fos la contrapart de l'heroic obstreta: l'acompanyant espiritual de l'embaràs i l'infantament. Era una dona que somreia i somreia i podia obrir el bescoll de la dona durant el treball de part amb el seu toc, pur i vigorós fins i tot quan li aplicava un enema.

L'acompanyant espiritual de

l'infantament i el part es va convertir en una espècie d'idol per a moltes de nosaltres en la cultura de l'infantament alternatiu a finals de la dècada dels anys setanta. Emprava guants estèrils i aplicava injeccions i extreia amb habilitat el nadó. Tenia una aura de coneixement expert tant com un mantell de tradició, i *era sensible*... Si sentia que el marit i la dona necessitaven treballar en la seva relació, interrompia el treball del part per a ocupar-se'n. Deia que estava disposada a posar la seva pròpia vida en la de cada nadó. Ignorava les "tècniques" del treball convencional del part, per a insistir en la dona que el realitzava. L'acompanyant li mostrava una gran admiració, enterament genuïna.

Quan jo estava en un treball de part, tres mesos abans de temps, amb el meu primer nen, encara que estava sola dins una habitació a les fosques amb el rellotge que funcionava malament i un marit adormit, tenia la sensació que estava rodejada per les acompanyants de la granja en totes aquestes hores, dient-me *relaxa la teva boca i ordena't o-o-o-obre't... no et queixis, millor somriu i canta... pensa en elles com embestides... ho estàs fent amb solidaritat amb un milió de persones que com tu han fet el mateix*. La major part del temps no em sentia sola en absolut. Això va ser el regal que em va donar la granja.

Penso que la màxima fita aconseguida per Ina May va consistir en recordar a les dones, en tot el món medicamentat, que no estan soles, sinó que són part de la poderosa xarxa de dones que es varen atrevir a parlar dels seus infantaments en un

llenguatge diferent i agosarat. D'altres dones varen tenir un paper semblant. Rahima Baldwin, Raven Lang, Sheila Kitzinger, Suzanne Arms vènen a la meua memòria. I n'hi va haver moltes més.

Però, Ina May va ser la persona que va promoure realment l'acompanyant de l'embaràs i l'infantament com l'heroïna d'aquesta gran germandat. Al fer-ho va inventar quelcom nou. Se'ns dubte hi va haver grans acompanyants en el passat. També hi va haver grans xefs, però de la mateixa manera que les tasques de la cuina que han realitzat dones ordinàries es el que ha alimentat la major part de la gent generació rera generació, és sens dubte l'ajut veïnal en l'infantament, feta per dones ordinàries, la que ha portat al món la major part dels nens fins a començaments del segle XX. Poques dones, especialment en el món rural de Canadà de finals de segle XIX i començaments del XX, varen arribar al final de les seves vides sense haver estat presents al menys en uns quants infantaments. D'aquesta manera, l'energia alliberada en un infantament s'escampava per sobre de tot la comunitat i sens dubte va ajudar a enfortir els lligams entre les famílies.

L'acompanyant d'embarassos i d'infantaments que anava a centenars d'ells era una excepció rara, especialment a Nord-amèrica, el mateix que l'acompanyant (home), la que era molt jove o la que no tenia fills propis o només uns quants, així com la que cobrava pel seu ajut. L'auxili en l'infantament estava arrelat en la vida comunitària compartida. Durant la

primera meitat del segle XX, aquesta comunitat va ésser desacreditada amb molt d'èxit per la medicina organitzada.

Ina May va haver, per tant, de reivindicar l'acompanyant i la va construir com heroïna. Potser va ser útil poder comptar amb una heroïna per a concentrar l'enorme energia que emanava de la cultura de l'infantament en la mesura que emergia de l'obscurantisme de mitjans de segle. Però hi havia problemes amb aquesta figura. Era més aviat manaire. Podia també tenir un esplèndid aire salvador, que prenia l'armadura resplendent de l'obstetra i acceptava posarse-la a sobre. Podia articular les seves tècniques en una nova classe d'ortodòxia, a la que havia de conformar-se la dona en treball de part.

Molta gent va entendre que l'acompanyat heroïca arribaria a convertir-se en una imatge especular de l'obstetra. Tot sovint, els qui ajudaven en l'infantament oposaven una ferma resistència al lideratge. Realitzaven més aviat un paper callat i pacient en vincular les famílies que formaven la nova cultura de l'infantament no sols presentant-les entre si directament o mitjançant grups de suport sinó també -la qual cosa és molt important-

portant històries d'una família a una altra. Es varen convertir en testimonis de l'experiència comunitària, que transmetien històries doloroses, joioses o divertides de persona a persona, construint el cos del coneixement enveïnat. Part de l'amor i de la gratitud que moltes de nosaltres sentim per les nostres acompanyants es basa segurament en aquest servei crucial que ens han deixat i ens segueixen deixant.

La reconstrucció de relacions entre veïns que donen quelcom els uns als altres -el reaprenentatge del coneixement comunitari-, la reformulació d'un llenguatge que pot expressar com les dones experimentem els nostres cossos més que el que els experts ens diuen que experimentem -totes aquestes coses són part del *procés* que començarem de manera seriosa a finals de la dècada de 1950 i que de cap manera ha conclòs. El *procés* comprén no solament el renaixement d'antics coneixements i destreses sinó també el redescobriment gradual de com ésser bons veïns, entre nosaltres, a finals del segle XX. Aquest *procés* per a mi es troba en el cor d'una cultura de l'infantament alternatiu.

Les qui l'observem des del darrere, sentim que aquesta repentina ur-

gència era clarament amenaçant per a la integritat del moviment. I tanmateix no podem menys que admirar l'elegància, l'enginy i el coratge de les tàctiques del Grup. El seu lema era: *Ha arribat l'hora. Les infermeres s'hi posaran si no fem un pas endavant. Aquesta és la nostra oportunitat; pot ser que no en tinguem cap més altra.*

Aquest moviment no buscava pas la despenalització de l'acompanyament - ja que els qui explicaven històries sobre l'infantament no eren portades a la presó pel seu treball subversiu -, sinó la seva integració al monopoli dels serveis mèdics. El sentit polític indicava que la despenalització no era una fita realista però que l'atorgament de llicències d'autorització sí que ho era.

Els esforços del Grup d'Acompanyament varen ésser recompensats amb la creació d'un grup oficial del govern, al que va seguir la designació d'un grup assessor per a l'elaboració de les normes específiques que podrien incorporar l'acompanyament durant l'embaràs i l'infantament al sistema mèdic existent. Ha arribat l'hora d'establir una escola d'acompanyament a Toronto. Si en els propers anys es permet que l'acompanyant ingressi dins del tancat món de l'obstetrícia, serà fascinant veure definir la seva funció en ell. Sens dubte contribuirà a nous avenços en el progrés de l'ortodòxia obstètrica. Indubtablement les noves acompanyants lluitaran intensament per a poder eliminar l'asprositat de l'obstetrícia institucional, i algunes acabaran cremant-se en aquesta tasca. Potser en algun temps, les noves acompanyants

aconseguiran reduir la resistència d'altres treballadors obstètrics a l'infantament a casa.

Si s'estableix el sistema de llicències als acompanyants a Ontario, marcarà un abans i un després en l'evolució de l'atenció de la maternitat en aquest estat. Però tanmateix les premonicions que varem tenir algunes de nosaltres el 1983 no han pas desaparegut davant de l'èxit del Grup d'Acompanyament. Hem d'ésser conscients dels perills vinculats a la professionalització de l'acompanyament veïnal de l'embaràs i l'infantament i la seva admissió dins de l'obstetrícia predominant. M'agradaria referir-me a aquests perills, que no estan sobre l'ànima de l'acompanyant, sinó sobre el continu floriment de la cultura de l'infantament alternatiu. Tot seguit presento la meua llista de sis d'aquests perills i del que podem fer per evitar-los:

El primer perill és la subversió del llenguatge directe desenvolupat per la nostra pròpia xarxa de dones en relació amb l'infantament.

Quan el Grup d'Acompanyament va començar a lluitar per l'atorgament de llicències, el seu llenguatge es va adaptar a les demandes de la lluita en els medis massius i a l'estil dels informes governamentals. Aquest llenguatge cercava el donar una imatge de competència i d'equilibri que persuadís el públic i als homes de poder de la serietat de les acompanyants i de la seva acceptabilitat en els corrents predominants. El Grup d'Acompanyament va lluitar de manera molt dura

per a minimitzar l'exposició dels elements de la cultura de l'infantament que podrien ésser vistos com quelcom capritxós i sense control.

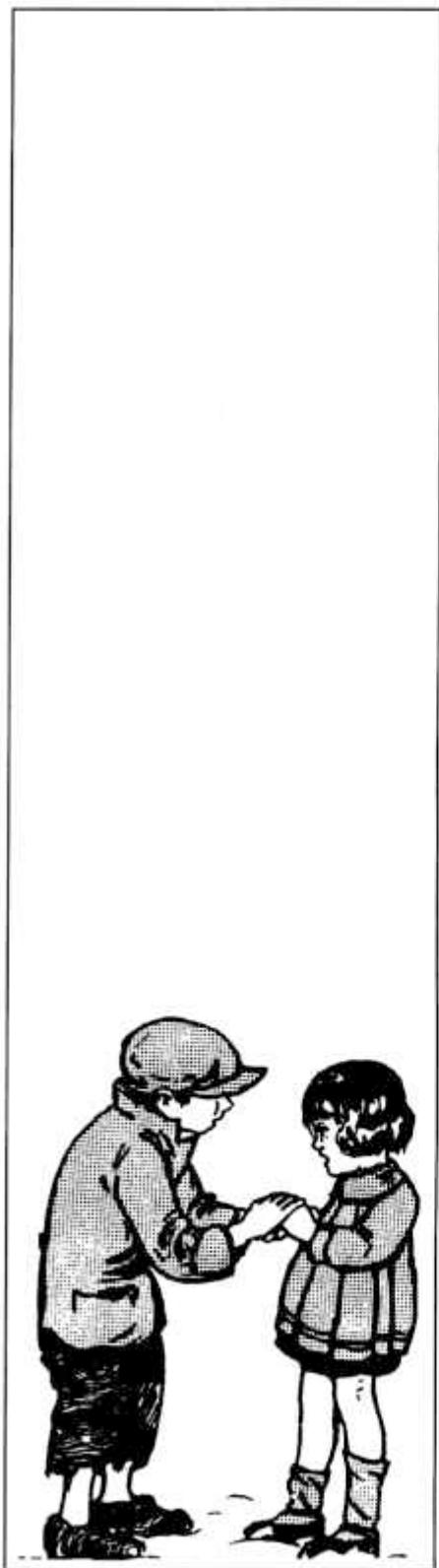
Tanmateix, les paraules del consultor i les paraules de la campanya política no poden ser pas les paraules que ajudaran la xarxa de dones sobre l'infantament a tirar endavant el seu treball de redescobrir el que els nostres cossos realment són i del que són capaços de fer. Són les paraules de la imatge de la persuasió, de la venda: esgoten la nostra energia i hem d'evitar la seva utilització quan parlem entre nosaltres.

El segon perill és que la política del temor, que per tant de temps ha estat un instrument de l'obstetrícia predominant, creixerà de nou més fort en la cultura de l'infantament alternatiu, que ha lluitat tan valerosament per a poder desarmar aquest drac.

Vol tenir els seus bessons a casa? Què li sembla si...? Vol tenir a casa un naixement vaginal després d'una cesàrea? Què li sembla si...? Només pensi en com se sentirà si passa quelcom i, a més a més de la seva pròpia pena, el seu acompanyat no podrà fer mai el treball que adora.

Pensi només que la seva insistència en ignorar el seu propi risc mèdic li donarà a l'altre costat les municions per a desacreditar-nos i sabotejar l'esforç de cinc anys, que es troba ara tan a prop de l'èxit.

M'encantaria deixar-la esperar més temps abans de començar la inducció, però els meus companys en aquesta maternitat creuen que la per-

llongació del part després de trencar aigües es perillosa i que no em puc permetre estar en contra d'ells.

La investigació mèdica ha demostrat que el que vostè desitja és qüestionable i implica un risc considerable. Si insisteix en tirar endavant les seves intencions, donaré suport a la seva decisió, però necessito que em signeu una declaració, davant de testimonis mèdics, que ha rebutjat el meu consell.

La culpa i la por són un verí per a la cultura de l'infantament alternatiu. Motivarà fortament l'acompanyant de l'embaràs i l'infantament a evitar riscos i a protegir-se. Això és comprensible. Però les dones que estan tractant de descobrir el que volen fer i el que poden fer en cas de l'infantament han d'ajudar-se entre si per a recordar la importància d'aquest projecte, perquè no les distreguin la culpa i la por.

El tercer perill és la identificació de l'acompanyant amb un tipus diferent de metge expert.

El problema en aquest cas és que l'acompanyant per la seva decisió de formar part del monopoli mèdic, legítima l'empresa mèdica, i per tenir llicència rep a la vegada part de l'autoritat reflectida que l'obstetrícia ortodixa reclama per a sí. *Si l'acompanyant es reuneix amb mi a la porta de la unitat obstètrica, el que em faran em dona confiança -i el que em diu ha de ser correcte.*

És molt important tenir present el fet que la utilitat de la llicenciatura mèdica és en gran mesura un mite. A través de la seva història, la llicència mèdica ha protegit un nombre im-

pressionant de treballadors mèdics incompetents i perillosos, i ha tret legitimitat a un gran nombre de veïns genuïnament útils.

És també important recordar que difícilment hi ha elements de coneixement obstètric, incluint-hi l'ús de la major part d'instruments de la tecnologia obstètrica, les rutines de la cura prenatal, les tècniques acceptades de part i el maneig dels problemes del nadó, respecte als que s'hagin demostrat que són consistentment útils. Hi ha milers d'anècdotes convincentes que recolzen tècniques oposades, però que, si són examinades amb criteris epidemiològics (és a dir en una població gran), si tan sols la presència d'un treballador de maternitat experimentat i assabentat -de qualsevol tipus- poden demostrar clarament que influeixen en l'infantament.

Mantenir això en ment, ens permet pensar la cosa impensable.

Recentment alguns metges han estat sol·licitant l'examen imparcial de tots els procediments obstètrics, realitzats en base a proves controlades a l'atzar. Fins ara, els resultats han estat força devastadors. Ens toca a nosaltres, en la cultura de l'infantament alternatiu, tenir el coratge i la perseverància d'examinar tots els procediments obstètrics a la llum càlida i esclaridora de tota la veritat que portem juntament amb nosaltres, sense proves controlades a l'atzar. Això inclou l'estar disposades a donar una mirada qüestionadora sobre l'acompanyant que pot sentir-se tentada de citar a l'obstetrícia científica en suport de la seva autoritat.

El quart perill és que nosaltres, les dones enveïnades, abandonem la nostra capacitat, recentment adquirida, de trobar les nostres acompanyants per informació de boca a boca.

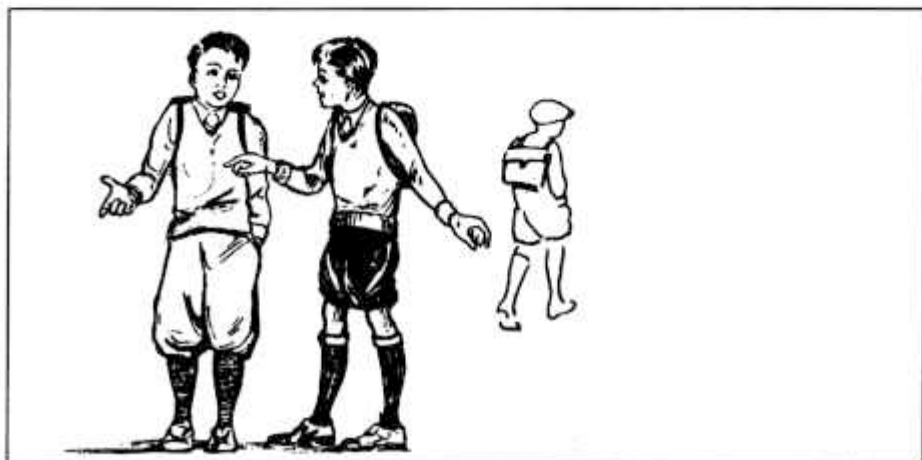
En els darrers deu anys, anècdotes poderoses -que alguns anomenarien tafaneries-, mitjançant les quals les dones varen fer circular informació vital, varen aconseguir que moltes de nosaltres trobéssim la dona precisa que ens feia falta en el moment de l'infantament dels nostres fills. No hem d'abandonar ara aquest mètode molt personal i intuïtiu de trobar a qui cerquem, en comptes d'inclinar-nos entre diplomes basats en escolarització. No vull dir amb això que hem de despreciar l'acompanyant entrenada a l'escola; però hem de tenir present que el sol fet de posseir diplomes escolars no és massa cosa més. El nostre conjunt d'anècdotes de veïns ens pot dir coses més importants.

El cinquè perill és que la recerca de legitimitat per a els acompanyants en el territori de la medicina monopolitzada serà tan ab-

sorvent, tan rodejada d'històries de triomfs i d'humiliacions, que tendirà una ombra sobre el nostre projecte íntim, enveïnat, de reformular el nostre coneixement sobre els nostres cossos i capacitats.

En el context d'un segle o més de colonització mèdica dels cossos de les dones -dissecció mèdica interminable i descripció i col.laboració dins de la seva pròpia lògica tancada- el redescobriments del que realment som i sentim i podem fer, és essencial si volem que els nostres canvis adquireixin una concepció arrelada i estable. Crec que una bona part de les imatges que fem quan parlem entre nosaltres sobre les experiències d'infantament, s'han pres en qualitat de préstec de les modes de l'obstetrícia mèdica. Necessitem ampliar la nostra consciència d'aquest fet.

L'acompanyant es veurà inundada de supostos obstètrics i haurà de lluitar amb vigor per a poder mantenir els seus propis punts de vista. Algunes acompanyants seran vençudes per la intensa pressió i tendiran a adaptar-se més estretament a pràcti-

ques mèdiques acceptades. Les acompanyants que segueixin bassant-se en la comunitat de l'infantament alternatiu, tindran una millor oportunitat d'ignorar la pressió mèdica, si la xarxa de dones sobre l'infantament continua el seu propi treball de descobriment. Necessitem seguir parlant entre nosaltres i no distreure'ns amb els focs d'artifici mèdics.

El sisè perill és que confiarem molt amb el nostre optimisme sobre les oportunitats de les acompanyants de transformar l'obstetrícia predominant en el decurs de les nostres vides.

Les acompanyants necessiten el nostre ajut i suport, però tanmateix no podem posar tots els nostres recursos polítics a les seves mans. Si s'accentuen les restriccions legals sobre el naixement a casa, hem de lluitar en contra d'elles, àdhuc el govern ens prometi dues acompanyants i dues tumbones en cada habitació d'infantament. Es necessiten crear dins de la nostra comunitat centres d'infantament fora de l'hospital, que probablement seran molt més adequats als nostres desitjos que els centres de maternitat hospitalaris.

L'important per a totes nosaltres és el reconèixer que les acompanyants es troben en l'actualitat en la seva pròpia recerca, la recerca d'una carrera viable. Això significa que, tot i que les seves arrels es trobin en la mateixa xarxa de dones que he estat describint, les seves preocupacions estaran ara centrades en afers que seran marginals, no centrals, per a la cultura de l'infantament alternatiu. En unir-

se a la medicina institucional, les acompanyants s'exposen a ésser completament empassades per ella. És un joc que han escollit i podem donar-los-hi suport i animar-les en la seva lluita. Si passen aquesta prova de foc, aconseguiran crear una classe superior de treballador per a l'atenció de la maternitat, i més dones tindran l'elecció o l'accident afortunat d'infantar bé. Si són engolides per la famolenca màquina institucional que és la medicina monopolitzada, encara es tindrà en compte la xarxa de dones per a l'infantament.

Aquestes reflexions són el resum d'algunes idees que m'han estat pertorbant durant anys. Estic profundament agraïda que la invitació d'Ann Nixon perquè parlés hagi aconseguit que finalment jo m'assegués i em barellés amb els meus pensaments per tal de poder-los organitzar en un paper. Hi ha molts més aspectes de la nova cultura de l'infantament, addicionals als que són importants, que s'ocupen de la cultura de l'infantament i que cal que es prenguin el temps de parlar i d'escriure sobre el que saben i el que entenen. Una conversa oberta i continuada és la millor medicina.

Jutta Mason

LA TRAMPA DEL BILINGÜISME

Raimon Pànikkar

Per una realitat socio-cultural com és la que es viu a Catalunya, articles que tractin sobre la problemàtica del bilingüisme sempre són d'agrair.

En aquest sentit, i fruit precisament d'un reflexió sobre la relació existent entre llengües minoritàries i educació, el pensador i filòsof català Raimon Pànikkar ens ofereix la seva particular i albora interessant visió d'aquesta problemàtica.

El present article ha estat extret del llibre La nova innocència, col.lecció Vivàrium i editat per la Llar del Llibre.

For a socio-cultural reality, as it is the one that Catalonia lives, articles concerning bilingual problems are always welcomed.

In this sense, and precisely as a result of one reflexion about the existent connection between minority languages and education, the catalan thinker and philosopher Raimon Pànikkar offers to us his personal and, at the same time, interesting version of this problem.

This article has been extracted from the book La nova innocència, collection Vivàrium, and edited by a Llar del Llibre.

Kiam temas pri sociokultura realo tian kiam oni spertas en Katalunio, artikoloj pritraktantaj la dulingvisman problemon estas ĉian bonvenaj.

Tiusence kaj ĝuste kiel rezulto de pripensado pri la ekzistanta rilato inter la minoritataj lingvoj kaj edukado, la pensulo kaj filozofo kataluna Raimon Pànikkar proponas al ni sian propran kaj samtempe interesan opinion pri ĉi tiu problemo.

Ĉi-artikolon oni eltiris el la "La nova naiveco" kolekto "Vivàrium" kaj eldonita fare de "La Llar del Llibre".

Dos pensaments voldria repetir dels que vaig desenvolupar en el discurs de clausura del recent Seminari Internacional sobre Llengües Minoritàries i Educació, celebrat a Sitges aquest juny passat (1985).

El primer és el perill de la *reducció*, el segon, de la *imitació*. Entenem per bilingüisme no un polilingüisme reduït a dos, sinó l'equivalència de dues llengües en pla d'igualtat en una nació determinada.

Si el bilingüisme es redueix a posar els cartells en dues llengües i a gastar en tot el doble de temps, d'espai i de diners, a la llarga resulta una complicació inútil que acabarà eliminant-se. No es poden donar les

informacions necessàries per una torre de control aeri en les cinc mil llengües del món. Com a arma política en un determinat moment, com és ara el que travessa Catalunya, pot ser una iniciativa imperiosa, però molt perillosa si no s'és conscient que és provisòria, per arribar a la llengua pròpia de cada país, que és la que li dona la seva identitat; encara que hi puguin i hi hagin d'haver altres llengües complementàries o subsidiàries, però no en el mateix pla. Hi ha quelcom de forçat en l'igualitarisme lingüístic. Cada home és únic i així ho és cada llengua. En tots els documents oficials des dels temps més antics una llengua és l'original i les altres les traduccions.

En cas de conflicte d'interpretació és l'original el que compta. L'anglès és més potent que el tamil, però a Tamilnadu no hi ha de ser en pla d'igualtat, encara que en abstracte i per les relacions internacionals sigui més important. Però, repeteixo: el bilingüisme no es pot reduir a cartells en les estacions, noms de carrer i llistes de preus en restaurants i altres establiments, ha d'ésser quelcom més que simple reduplicació.

El segon i més insidiós perill, i relacionat amb el primer, és la *imitació*. Avui en dia en el món occidental i entre els seus colonitzats encara es parla de països en via de desenvolupament, entenen per això el que els països industrialment i monetàriament menys potents imitin els altres (com si n'hi hagués per a tots). Si tot el món fos desenvolupat com Nord-Amèrica, en dos anys no quedarien arbres sobre el planeta i en pocs anys més s'esgotarien totes les reserves petrolieres. Però amb la ideologia del desenvolupament incloem també la ideologia nefasta de creure que hi ha

llengües desenvolupades i altres que estan encara en vies de desenvolupament, és a dir, per arribar a llur maduresa perquè no tenen termes tècnics per a expressar conceptes científics. I això dóna un complex d'inferioritat deleteri que després es converteix en inferioritat vera. Si tot el que les llengües minoritàries han de fer és imitar les més potents (perquè s'hi fan els negocis o les relacions de poder), no haurem guanyat altra cosa que augmentar el poder i el domini del colonialisme lingüístic, que com més clients tingui en llengües dependents (colonitzades) millor serà. La idea de les grans llengües mundials i dels petits dialectes pertany encara a la mentalitat colonialista fins a la primera guerra dita mundial.

No oblidem que una llengua és quelcom més que un mitjà d'informació. És un mitjà de comunicació i molt més encara, el símbol de la identitat d'un poble (i d'una persona).

Dit d'una altra manera: si les llengües minoritàries no tenen res a dir,

que pleguin; si sols saben imitar i traduir és que han perdut llur vitalitat i estan condemnades a morir tard o d'hora. No oblidem que hi ha llengües que han desaparegut del món i que aquelles que tenien alguna cosa a dir han perdurat i àdhuc ressuscitat quan han estat enfonsades. La cosa important és tenir alguna cosa a dir que vertaderament contribueixi a la complexitat o al color de la vida. Tothom sap que es parla bé un idioma estranger quan ja no es tradueix del propi, sinó que es pensa -i crea- en l'altre idioma. Jo veig en les dites llengües minoritàries precisament una funció de salvar el món del monofornisme en què caurem si ens deixem dominar pel complex tecnocràtic de la modernitat.

Llur vocació, paradoxalment, és cabalment la de salvar la situació mundial, veïna d'esdevenir irrespirable per la seva monotonia i igualitarisme cultural. Com ens ho faríem si en una simfonia suprimíssim tot els *re bemoll* i en un alfabet eliminéssim la *í* perquè són minoritaris?

I ací penso no sols en la funció dels poetes i dels pensadors sinó també en la del poble que encara parla a partir de les entranyes del seu sentir i no imita el que es diu a les grans ciutats o repeteix el que han vist i oït a la televisió. Doblant *Dallas* al català no es fa pas molt ni per la cultura catalana ni per la llengua. Els esclaus besaven la mà de llurs patrons, que, a més de fer-los treballar, els protegien.

Ara bé, per a tenir alguna cosa a dir, s'ha de viure de les pròpies arrels, s'ha d'ésser creatiu. Tots els estímuls

de fora que vulgueu, però la inspiració ha d'ésser pròpia. Ha de sorgir del contacte amb l'esperit de la Terra, dels Déus, dels Homes i no perquè s'imita o es tradueix. No es poden servir dos senyors, el consumisme, la industrialització, el monopoli monetarista i la creativitat, la identitat, la llengua pròpia. Desenganyem-nos, ni el dòlar parla castellà ni la ciència física el català. Si la vida es redueix a finances i a física nuclear més val que siguem realistes i a Occident aprenguem l'anglès. Per a dir i repetir les mateixes coses en català, romanès o malaialam veritablement no val la pena. El perill del bilingüisme és que ens comprin perquè afalaguem la nostra vanitat i restem cofois perquè llegim *prohibit fixar cartells* (sic) o Coca-cola s'anuncii en bon català. Deia Chesterton que amb l'esperanto no es pot ni pregar a Déu ni fer l'amor. No crec que tampoc hom hi pugui entusiasmar-se ni enfurismar-se. I sense geni no es fa res.

Que no se'm malentengui. Jo no defenso que cada poble es tanqui en la seva llengua, ni que només en sapiguem una. Defenso que parlar vol dir quelcom més que traduir i imitar; defenso que la vitalitat d'una llengua -índex màxim de la identitat d'un poble (el nord-americà, per exemple, no és l'anglès, malgrat un cert *dialecte* acadèmic comú)- rau en la seva creativitat, en la nova perspectiva que veu el món, en la manifestació única, l'epifania, si voleu, del misteri de la realitat. Ací rau la font de la joia -i de la pau.

Raimon Pànikkar

TOTS.

Quaderns d'Educació Ambiental.
Centre Unesco de Catalunya.
Revista d'edició mensual.
8 pàgines per número editat.

TOTS és una publicació de la UNESCO, fruit de la consciència d'aquest organisme internacional de la seva responsabilitat moral i de la importància creixent dels problemes ecològics que hi ha actualment al món.

Com ens diuen en la presentació del número 1 "…aquests quaderns d'educació ambiental, en difondre les idees més avançades sobre la qüestió, i en fer-ho des d'una perspectiva alhora mesurada i atrevida -és a dir, científica i cultural en la millor dimensió d'aquests termes-, aspiren a induir canvis en les actituds dels seus lectors, o sigui a educar."

La seva edició s'ha realitzat en català, francès, anglès i espanyol, i compta amb el finançament pel que fa a la preparació i publicació de la revista, del Govern de Catalunya.

JORDI SEDÓ.

La anormalitat lingüística dels catalans.
Editorial Rorrich. Col.lecció l'Amarant.
Sant Cugat del Vallès, octubre 1993.
120 pàgines.

"No és voluntat meua la d'entrar a debatre temes extralingüístics en aquest document però, tanmateix, cal que siguem conscients que la llengua és una disciplina que cau dins de l'àmbit de les Ciències Humanes i no és difícil endevinar que, en una situació com la del nostre país, a vegades és impossible evitar referències a aspectes polítics o socials per tal com l'existència d'una profunda interrelació d'aquestes matèries és clara i reconeguda per tothom. Malgrat tot, aquest vol ser un treball que giri fonamentalment al voltant de la llengua i, tot i aquest advertiment inicial, l'aspecte lingüístic en serà en tot moment l'eix vertebrador."

Així comença la introducció d'aquest llibre. Tot un treball suggerent, no us sembla? Nosaltres, al proposar-vos-el ja l'hem iniciat.

Conversa amb John Papworth

Arran del seu pas per la ciutat de Barcelona per tal de celebrar l'onzena assemblea del F.W., vam tenir l'oportunitat de poder parlar extensament amb en John P., un dels seus fundadors i dinamitzadors.

De fet, amb Fourth World Review fa anys que hi tenim relació i coneixement mutu ja que podeu trobar els seus exemplars publicats des del número 4 a l'hemeroteca del Centre Permanent de Cultura Popular que tenim a la comarca de l'Alt Penedès.

Doncs bé, ara us oferim un resum de la conversa que vàrem realitzar junts amb uns bons amics els quals ens van possibilitar el poder-nos posar en contacte amb ell.

During his stay in Barcelona for the celebration of the eleventh assembly of Fourth World, we had the chance to talk extensively to John Papworth, one of its founders and dynamizers.

In fact, we have mutual relationship and acquaintance from years, you can find their publications from number 4 at the magazine library in our Permanent Center of Popular Culture in the Alt Penedès area.

Then, we present to you now an extract of the conversation, we had together some good friends, which made possible to contact Mr. Papworth.

Okaze de lia veno al Barcelono por partopreni en la 11a Asembleo de Fourth World ni havis la okazon vaste paroli kun John Papworth unu el ĝiaj fondintoj kaj aktivuloj.

Fakte kun Fourth World Review de antaŭlonge ni interrilatiĝas kaj interkonatiĝas kaj ĝiajn revuojn vi povas trovi ekde n-ro 4 en la revuoteke de nia Centro en la komarko "Alt Penedès".

Sekve ni prezentas al vi resumon de nia konversacio kun kelkaj bonaj amikoj kiuj ebligis nian kontakton kun li.

- Qui és en John Papworth?

Sóc fill d'una dona molt pobre de l'est de Londres. Ella era cosidora de botons i estava molt malalta quan jo vaig nèixer. A la meva germana i a mi ens varen portar a un orfanat on vàrem créixer juntament amb altres 800 nens.

Quan en vaig sortir vaig treballar d'ajudant de cuina en hotels, clubs de golf, i lloc semblants.

Jo havia estat sempre un animal polític. Durant el meu servei a la guerra, per primera vegada en la meva vida vaig tenir temps per llegir. Començava a treballar de cuiner a les cinc del matí i estava lliure al mig dia fins a l'endemà. Va ser així que vaig

començar a estudiar econòmiques i literatura en el meu temps lliure a les Forces Armades.

La meva cuina era tan horrible que els soldats seguien lluitant a la guerra per tal de deslliurar-se de mi. Deuen estar lluitant encara a hores d'ara.

- Tanmateix teniu una considerable experiència universitària.

Després de la guerra em vaig examinar per a entrar a la Universitat de Londres, on em vaig graduar en econòmiques. Tanmateix no era massa bo. Vaig voler escriure, però tenia un bloqueig psicològic. Vaig necessitar ajuda de la psicoanàlisi per a lliberar la meva ment i fer-la més activa, tot i que això va arribar molt

més tard.

- Quines altres facetes heu desenvolupat?

Durant un temps em vaig convertir en un executiu. Ho vaig fer molt malament i vaig fracassar.

Després d'un període dedicat a l'ensenyament em van proposar treballar com ajudant personal del President de Zàmbia. Així que em vaig anar a Zàmbia amb la que més tard seria la meva esposa.

La meva dona és francesa però la vaig conèixer a Cuba. Ella havia estat perseguida per Fidel Castro. Ens vàrem casar a Lusaka i el President de Zàmbia va ser el nostre padrí de noces.

- Quina opinió us mereix la política, diguem-ne "convencional"?

Abans d'anar a Zàmbia vaig ser candidat al Parlament anglès pel Partit Laborista.

Va ser aleshores que vaig veure per primera vegada l'artificialitat i la falsetat de la política. No podia creure que aquesta política pogués oferir un nou pensament, un nou enfocament de la vida.

Vaig començar a pensar en com canviar les coses.

Els anys seixantes em vaig fer amic de E. F. Schumacher, el qual va escriure un llibre amb el títol *El petit és bonic* que es va fer famós arreu del món.

Va ser en aquella època que vaig iniciar una revista anomenada *Resurgence*. Schumacher hi va escriure, com també ho varen fer en Leopold Khor i una personalitat hindú el qual era un respectat líder radical.

A aquest personatge hindú li van proposar ser president de l'Índia. Tanmateix la seva resposta va ser: *no, no vull ser presoner dins d'una gàbia d'or.*

- Quina cosa volieu transmetre amb l'edició d'aquesta publicació?

El missatge de la revista era que qualsevol intent de canviar la societat en termes de *massa* fracassaria, ja que la forma massificada de la societat és la que crea els problemes i sens dubte la crisi mundial.

El canvi ha de fer-se a escala microcel·lular. Petites formes d'organització. Jo en vaig desenvolupar moltes i hi vaig pensar força al voltant d'elles.

Mentre vaig estar a Zàmbia vaig deixar la revista *Resurgence* a un grup que la portava molt bé, fins que un senyor hindú se'n va ocupar del seu control i jo ja no vaig poder recuperar-la.

Així va ser com vaig començar amb *Fourth World Review* tot i que el meu pensament seguia desenvolupant l'anàlisi de les formes massificades de la societat: per què ja no servien les masses?

A l'Índia vaig escriure un llibre titulat *La nova política*, el qual va tenir un èxit molt pobre. Va ser criticat per tota una colla de marxistes hindús convençuts. Actualment no sé pas com actuen, però aleshores el varen censurar per no ser marxista, per no tractar sobre la classe treballadora...

A Europa aquest llibre no va ser criticat. Tanmateix va ser ignorat i encara ho està actualment.

- Què vareu fer a Zàmbia?

A Zàmbia hi vaig estar treballant

nou anys. Mentre hi vaig estar vaig començar una microorganització anomenada *Serveis d'Indústria Locals*. Això ho vaig parlar amb el President.

El desenvolupament de Zàmbia no es va pas realitzar pels plans nacionals sinó per l'assentament d'indústries autosuficients com Gandhi sempre havia dit. Va ser per aquest motiu que em varen enviar a l'Índia amb la meua família durant tres mesos per tal de recórrer tot el país i així poder veure el funcionament dels diferents pobles.

- Quina cosa us va fer tornar a Europa?

Quan vaig arribar a Zàmbia, els meus fills ja estaven creixent i vaig voler que tinguessin una educació europea.

Vaig pensar que la crisi global estava començant i havia una necessitat de noves iniciatives polítiques i vaig decidir reorganitzar Fourt World.

Vaig tenir ajuts de lectors i pensadors. Tanmateix aquests no tenien pas diners com tampoc jo els tenia per a

poder realitzar una campanya de publicitat.

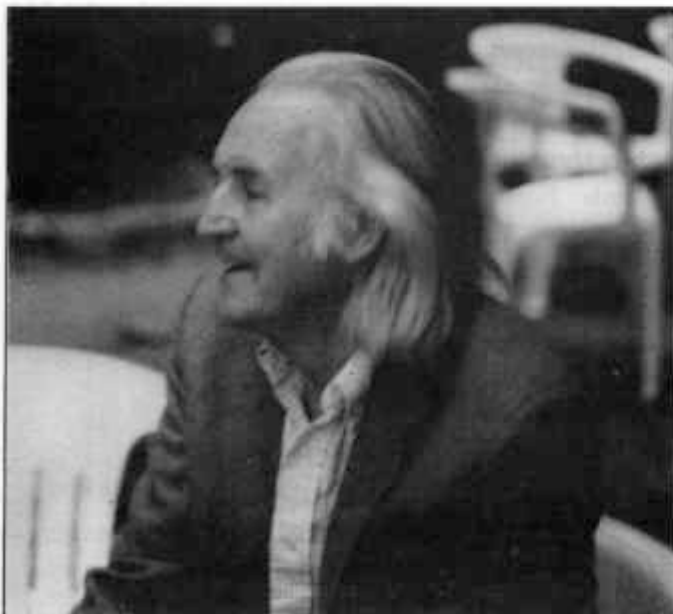
- És d'aquesta manera que s'inicien les Assemblees del Fourt World. Però, com va anar la primera?

La primera assemblea va atreure unes 400 persones i vàrem realitzar al voltant de 24 temes relacionats amb la crisi global: diner, drets de la dona, ecologia, pobles autosuficients, petits estats, economia holística, valors espirituals... qualsevol tema va estar present en aquella assemblea.

Vàrem publicar un llibre, a hores d'ara encara molt valuós que recollia el contingut de l'assemblea, tot i que jo estava convençut que el que calia era desenvolupar Fourt World.

- Es pot dir que pràcticament tota la vostra vida heu estat defensant el concepte de petitesa. Feu-nos-en cinc cèntims.

Crec que durant trenta anys he estat batallant per guanyar l'acceptació de la idea de petitesa.

John Papworth

Tanmateix les idees no canvien pas perquè ho vulgui una persona sinó que canvien quan ho fan els condicionants i el principal d'ells és que vivim en un món modern.

Un exemple pot ser el que ha ocorregut amb Rússia i el comunisme, posaria un gran interrogant sobre el pensament socialista. També penso que durant el transcurs del segle XX hem vist en diferents països d'Europa entrar i sortir partits, l'oposició es converteix en el govern i a l'inrevés, però tanmateix la situació no canvia pas sinó que cada cop empitjora més.

Per aquesta raó estic convençut que el pas per avançar no és pas mitjançant la política de masses sinó que passa per la política de les comunitats a nivell local.

Avui dia tothom comença a veure-ho a tot arreu, hi ha una nova comprensió de la falsetat de la política de masses, la gent és cada cop més i més escèptica respecte als polítics, però tanmateix no veu una alternativa clara.

Això és el que ens interessa a Fourt World, és a dir: avançar una alternativa.

- Quins són els objectius que voleu aconseguir amb Fourt World?

No volem poder, ni ésser un partit, volem començar un debat sobre el futur de les civilitzacions abans del colapse i és per això que estem realitzant aquesta sèrie d'assemblees en diferents parts del món i pel que hem vingut aquí a Barcelona a fer l'onzena d'elles.

- Com s'ha desenvolupat aquesta onzena assemblea?

Desgraciadament la participació ha estat força fluixa, però, tanmateix avui hem realitzat una reunió que bé es podria anomenar d'històrica. S'han pres decisions no només sobre el nostre tipus d'assemblea -la propera la farem possiblement a Andorra-, sinó també sobre la recerca d'un tipus diferent d'organització que reivindicui els drets dels no representats, com és el cas dels catalans, els bascos, els bretons, els irlandesos, els escocessos, els pobles indígenes de l'Àfrica, els kalistans, els caxemirs, etc...

Avui dia això està canviant. Per un cantó els països rics intenten fer cada cop més organismes més i més grans com és la Unió Europea, mentre que petites nacions estan ressorgint cada cop més, com és el cas de Letònia, Estònia, Xequia i Eslovàquia... hem vist la tràgica separació de Iougoslàvia on si hi hagués hagut un sistema actiu de drets humans i nacionals, la gent hagués pogut votar per a determinar els seus desitjos i aquestes guerres mai haguessin ocorregut. Són guerres tràgicament inútils però que

tanmateix ocorriran en altres països si no trobem un marc on les aspiracions naturals de la gent puguin expressar-se dins de la legalitat de les presents estructures estatals existents i fer possible el desig d'una plena autodefinició (autogovern i independència) i poder solucionar així els problemes.

Per altra banda hi ha el problema de com recuperar el poder de decisió de la gent a nivell de base (local). Això solament es pot fer no en termes de Catalunya entés com a estat-nació, sinó en termes de recuperar el poder real de decisió de tots i cadascun dels pobles de Catalunya i dels barris de les grans ciutats.

És així com es crearia un nou model on la gent prendria les seves pròpies decisions, no pas els governs municipals, ni els governs autònoms, sinó que les petites comunitats decidirien com ha de ser la seva escola, la seva sanitat, la seva policia, la seva vida econòmica.

- A banda del que heu explicat, hi ha quelcom ideològic més que sustenta els vostres criteris i opinions?

Abans no ho he mencionat però quan vaig estar a Zambia vaig estudiar per a sacerdot i vaig ésser ordenat.

Per a mi l'home està fet a imatge de Déu i Déu és la criatura suprema. Ell ha creat aquest món i a nosaltres també. Com? no ho sé pas, però ho va fer. Cada home fet a imatge i semblança de Déu és també una criatura i si els éssers humans no poden crear no estan completant el seu destí d'ésser humà per ésser imatge de Déu. Són menys que humans per estar

simplement negant la seva capacitat de crear una forma de vida com desitgen.

- Aquest aspecte religiós, us ha portat a ser crític envers les estructures religioses?

Les esglésies estan força mortes. Que jo vegi no hi ha espiritualitat en les organitzacions religioses i penso que això és una gran tragèdia perquè milions de persones cerquen en l'església una guia moral i no la troben.

Però el que val més no és pas una església única. Diem crec en Déu Pare, Creador del Cel i de la Terra, constatant que la terra va ser feta per Déu. I què li estem fent a la Terra que va ser creada per Déu? L'estem destruint i quina és la resposta de l'Església: el silenci.

- Voleu afegir alguna cosa més?

Acabaria dient que durant massa temps hem estat treballant amb la màxima de Lincoln que defineix la democràcia com el govern del poble, per al poble i pel poble. La meua resposta a Lincoln és: el que vostè diu són tonteries. La democràcia no és pas el govern del poble, ni per al poble, la democràcia significa el govern pel poble.

Per posar-vos en contacte amb *Fourth World Review* cal que us dirigiu a:
24, Abercon place
LONDON NW89XP England

Leonor Carrion
Quim Coromines
Joan-Ramon Gordo
Pep Puig

GENERALITAT DE CATALUNYA

ANIREM

ENDAVANT.

A tot el món corren temps difícils. I a Catalunya també.

*Però, si tots hi posem el nostre esforç
i no perdem la confiança en nosaltres mateixos,
anirem endavant:*

Si millorem la nostra formació...

Si fem la feina ben feta...

Si racionalitzem el consum...

*Si millorem, encara més, la qualitat
dels nostres productes...*

*Si potenciem la innovació
i la internacionalització
de la nostra economia...*

Si perseverem en la modernització del país...

Si reforcem i projectem la nostra identitat com a país...

Si creiem en la nostra capacitat...

*I, sobretot, si hi posem tota la nostra
il·lusió, imaginació i creativitat...*

Anirem endavant!

ENHAVO**CONTENTS**

Cefartikolo.	3	Editorial
La somerlernejoj pri interkultureco en Girono.	4	The Summer Schools about Interculturality in Girona.
La ekonomuzeoj.	10	The economuseums.
Endogenaj kulturoj kaj moderneco en Magrebo.	13	Endogenous cultures and modernity in the Magreb.
La reputacio de la alternativa akuŝ-kulturo.	27	The culture predicaments of alternative child-birth.
La artifiko de la dulinguismo.	37	The bilingual trap.
Ĉiuj.	40	Everybody.
La lingva malnormaleco de la Katalunoj.	40	The linguistic abnormality of Catalan people.
Konversacio kun John Papworth.	41	Conversation with John Papworth.

Paper ecològic
100% lliure de clor

VIA FORAI, núm 40. Tardor del 1993. Publicació per a la gent culturalment activa. Podeu reproduir qualsevol article sempre que sigui de manera íntegra, però us agraïm que en fèssiu constar la procedència.

EDITA: ASSOCIACIÓ **enllaç**. Apartat de Correus 85, 08291 RIPOLLET (el Vallès Occidental), telèfons: 692 51 83 - 675 27 83 i també amb seu al CENTRE PERMANENT DE CULTURA POPULAR, Turó dels Pujols, 08739 Guardiola de Font-rubí (Alt Penedès), telèfon 897 43 05.

El **VIA FORAI** es compon electrònicament pels membres de l'Associació comptant amb la col.laboració de Servei de Secretaria S.A. Imprès als PP.CC. a La Impremta (el Prat de Llobregat), amb paper ecològic de 90 grams. D.L. B-13.925/1984 I.S.S.N. 0214-672X.

VIA FORAI és membre de l'APPEC (Associació de Publicacions Periòdiques en Català).

El **VIA FORAI** és fruit d'un treball col·lectiu i està coordinat per: Andreu Caralt, Leonor Carrion, Eugeni Chacer, Núria Font, Àngels Fortuny, Joan Ramon Gordo, Rolf Kraus, Agustí Nicolau, Marta Romaní, Jaume Sobrevals, Milagros Vallès i Lluís Vázquez.

En aquest número han col·laborat en les traduccions: Llibert Puig, i l'Associació Catalana d'Esperanto.

enllaç no s'identifica necessàriament amb els articles que van signats pels seus autors.

<i>editorial</i>	Editorial.	3
<i>cada terra fa sa guerra</i>	Les Escoles d'Estiu sobre Interculturalitat a Girona.	4
<i>neus, paris i londres</i>	Els economuseus. Cyril Simard, Ph. D.	10
<i>altrament</i>	Cultures endògenes i modernitat al Ma- grib. Hassan Zaoual. Els predicaments de l'infantament alter- natiu. Jutta Mason. La trampa del bilingüisme. Raimon Panikkar.	13 27 37
<i>relligats</i>	Tots. La anormalitat lingüística dels catalans. Jordi Sedó.	40 40
<i>a la intempèrie</i>	Conversa amb John Papworth.	41

